

Έλληνες ναυτικοί στην Εθνική Αντίσταση 1941 – 1945

*Οι μυστικές οργανώσεις, οι αγώνες και
οι θυσίες για την ελευθερία της πατρίδας*

Έλληνες ναυτικοί στην Εθνική Αντίσταση 1941 – 1945

Οι μυστικές οργανώσεις, οι αγώνες και οι θυσίες για την ελευθερία της πατρίδας

Έρευνα & κείμενο: **Τίτος Αθανασιάδης & Ιωάννης Μαραγκουδάκης**
Φωτογραφίες: **αρχείο ΠΟΙΑΘ**

Μία από τις λιγότερο γνωστές στο ευρύ κοινό σελίδες της Ελληνικής Ιστορίας αφορά στους αγώνες και στις θυσίες σε αίμα στελεχών του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, του Λιμενικού Σώματος και του Εμπορικού Ναυτικού στα πλαίσια της Εθνικής Αντίστασης των Ελλήνων, κατά των Γερμανών και Ιταλών κατακτητών της περιόδου 1941-1945.

Αναφέρεται ως καταληκτική ημερομηνία της συμμετοχής των Ελλήνων ναυτικών στον αντιστασιακό αγώνα κατά του Άξονα ο Μάιος του 1945 και όχι Οκτώβριος του 1944 που οι Γερμανοί ναζί απεχώρησαν από την Ελλάδα, διότι μέχρι την ήττα της Γερμανίας από τους συμμάχους, Έλληνες αντιστασιακοί αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού κυρίως, αλλά και του Λιμενικού Σώματος και του Εμπορικού Ναυτικού μετείχαν σε συμμαχικές ναυτικές αντιστασιακές επιχειρήσεις ή βρίσκονταν αιχμάλωτοι ή όμηροι σε γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, στην Αυστρία και το Γ' Ράιχ.

Η εντός της ελληνικής επικράτειας αντίσταση των στελεχών του Ελληνικού Π.Ν., αναπτύχθηκε παράλληλα με τη δράση των 210 αξιωματικών, 434 υπαξιωματικών και 2.944 ναυτών που επιβιβαίνοντες 16 πολεμικών σκαφών του ελληνικού στόλου, ανεχώρησαν κατά το τρίτο δεκαήμερο του Απριλίου 1941 για την Αίγυπτο, από όπου συνέχισαν τον αγώνα κατά του Γ' Ράιχ και της φασιστικής Ιταλίας, στη Μεσόγειο, τον Ατλαντικό και τον Ινδικό ωκεανό.

Η μετάβαση του ελληνικού στόλου στη Μέση Ανατολή, μετά την εισβολή των Γερμανών στην Ελλάδα και τη συνθηκολόγηση ελαχίστων επίορκων αξιωματικών, παρά την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να μην συνθηκολογήσουν αλλά να συνεχίσουν τον πόλεμο, αποτέλεσε μέγα ιστορικό γεγονός του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Καμία άλλη χώρα - σύμμαχος της Αγγλίας - δεν έμεινε τόσο καιρό σταθερή στην υπόθεση της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας όσο η Ελλάδα, κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο.

Η έρευνά μας αναφέρεται στους αξιωματικούς και βαθμοφόρους του Π.Ν και Α.Σ αλλά και στους απλούς ανθρώπους της θάλασσας που ίδρυσαν ή συμμετείχαν στις αντιστασιακές οργανώσεις στην κατεχόμενη Ελλάδα και που οι περισσότεροι πλήρωσαν με τη ζωή

τους τον αγώνα αυτόν για την ελευθερία μας.

Πολλοί από τους ήρωες αυτούς, συνελήφθησαν από τον κατακτητή, διότι είχαν ανατινάξει με εκρηκτικές ύλες πολεμικά και εμπορικά σκάφη του, ή διότι κατασκόπευαν κινήσεις των πλοίων του, για να εξακριβώσουν το είδος του φορτίου τους και την ποσότητά του, ή διότι παρακολουθούσαν νηοπομπές του, υπέκλεπταν μυστικά του σήματα και πολεμικά του σχέδια, διοχέτευαν σ' αυτόν παραπλανητικές πληροφορίες, ή επεδίωκαν να διαφύγουν δια θαλάσσης στην Τουρκία και από εκεί στη Μέση Ανατολή προκειμένου να προσθέσουν εαυτούς στα πληρώματα των εκεί ελληνικών πολεμικών ναυτικών και στρατιωτικών δυνάμεων που μάχονταν εναντίον του ναζισμού και του φασισμού.

Στελέχη του Π.Ν, του Α.Σ και του Ε.Ν στη διάρκεια της κατοχής φυλακίστηκαν στις φυλακές «Αβέρωφ» των Αθηνών και της Αίγινας, αλλά και της λεωφόρου Βουλιαγμένης (τα λεγόμενα «παραπήγματα») και άλλων πόλεων της χώρας, υπεβλήθησαν σε φρικτά βασανιστήρια από τον εχθρό στην προσπάθεια του να αποσπάσει χρήσιμες γι' αυτόν πληροφορίες σχετικά με τις αντιστασιακές οργανώσεις. Οι φυλακισθέντες και βασανισθέντες αυτοί ήρωες του αγώνα κατά του Άξονα αποφυλακίστηκαν είτε τον Σεπτέμβριο του 1943 μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας εφ' όσον εκρατούντο από τους Ιταλούς, είτε τον Οκτώβριο του 1944 μετά την αποχώρηση των Γερμανών από την Ελλάδα.

Πολλοί όμως από τους συλληφθέντες κατά την κατοχή οδηγήθηκαν σε εκτελεστικό απόσπασμα και θανατώθηκαν κατά ωμή παράβαση του Δικαίου του Πολέμου, ακόμη και χωρίς δίκη ενώπιον στρατοδικείου του εχθρού, είτε για την αντιστασιακή δράση τους, είτε διότι μετά τη σύλληψη τους χαρακτηρίστηκαν «όμηροι», ενώ και σε περίπτωση διεξαγωγής δικών από στρατοδικεία του εχθρού, επρόκειτο για δίκες με προαποφασισμένο αποτέλεσμα.

Οι εκτελέσεις συλληφθέντων και χαρακτηρισθέντων ως «ομήρων», άρχισαν την 5 Ιουνίου 1942.

Την προηγούμενη ημέρα είχε εκδοθεί ανακοίνωση του Γερμανού Στρατιωτικού Διοικητή Νοτίου Ελλάδος, που ανέφερε ότι:

«Εις περίπτωσην σαμποτάζ εναντίον του Γερμανικού Στρατού, οι όμηροι αυτού θα τυφεκίζονται. Ως τοιοῦτοι θα λογίζονται ὅλοι ὅσοι συνελήφθησαν ἢ θα συλληφθοῦν ῥόδῳ ὑπονοιῶν δια πράξεων στρεφόμενων κατὰ του Γερμανικοῦ Στρατού. Ανάλογα μέτρα θα ληφθοῦν καὶ κατὰ των οικογενειῶν ἐκείνων που αναχωροῦν δια το εξωτερικόν δια να αγωνισθούν κατὰ της Γερμανίας καὶ της Ιταλίας».

Για τη σύλληψη δηλαδή κάποιου και τον χαρακτηρισμό του ως ομήρου δεν απαιτούντο αποδείξεις, ούτε καν ενδείξεις. Αρκεί να υπήρχαν υπόνοιες. Αλλά στη φαντασία κάθε στελέχους του εχθρού θα μπορούσαν να δημιουργηθούν υπόνοιες αυθαίρετως, για παντελώς αθώα άτομα.

Δεν πρέπει να αφεθεί απαρατήρητη η παράγραφος της διαταγής του Γερμανού στρατιωτικού διοικητή που αναφερόταν στην ευθύνη των μελών των οικογενειών όσων διέφυγαν για το εξωτερικό προκειμένου να αγωνισθούν εναντίον των δυνάμεων του Άξονα.

Το ότι η περίοδος ήταν πολεμική δεν δικαιολογούσε τέτοιου είδους απόφαση από ένα κράτος που υποτίθεται ότι είχε συμβάλει στο παρελθόν στη δημιουργία του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Οι πρώτοι εκτελεσθέντες «όμηροι» ήταν δύο αξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος και ένας της Πολεμικής Αεροπορίας προερχόμενος από το Πολεμικό Ναυτικό. Απόφοιτος δηλαδή της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, ο οποίος το 1931 μετετάγη στη δημιουργηθείσα τότε Πολεμική Αεροπορία. Μαζί τους εκτελέστηκαν άλλα πέντε άτομα, εκ των οποίων δύο ναύτες του Εμπορικού Ναυτικού, δύο φοιτητές και ένας ναυτεργάτης. Και οι οκτώ χαρακτηρίστηκαν «όμηροι» την 27 Μαΐου 1942. Οκτώ ημέρες δηλαδή πριν δημοσιευθεί η διαταγή του Γερμανού διοικητή.

Οι πρώτοι αυτοί εκτελεσθέντες Έλληνες αντιστασιακοί απεκλήθησαν από τον Στρατή Μυριβήλη «Άγιοι της Φυλής». Είναι όμως προφανές, ότι όλοι όσοι θυσιάσαν τη ζωή τους για την πατρίδα εισήλθαν στο Πάνθεον των εθνομαρτύρων.

Σε 24 ανήλθε ο αριθμός των αξιωματικών και υπαξιωματικών του Π.Ν (7 αξιωματικοί και 18 υπαξιωματικοί) και σε 7 ο αριθμός των αξιωματικών και υπαξιωματικών του Α.Σ (5 αξιωματικοί και 2 υπαξιωματικοί) που οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα των Γερμανών στην Καισαριανή και το Χαϊδάρι, αλλά και στην αυλή των φυλακών ΑΒΕΡΩΦ των Αθηνών. Ενώ οι εκτελεσθέντες από γερμανικά αποσπάσματα εμποροπλοίαρχοι και ναύτες του Ε.Ν, είτε για αντιστασιακή τους ενέργεια είτε διότι είχαν χαρακτηριστεί όμηροι, είναι μεγάλου αριθμού, επίσης.

Ακολουθούν οι βασανισθέντες από τα κατοχικά στρατεύματα, οι φυλακισθέντες και οι συρθέντες σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ιταλία, την Αυστρία και κυρίως στη Γερμανία, όπου κάθε λεπτό της ώρας και σε κάθε επιδρομή τους παραμόνευε ο θάνατος.

Οι περισσότεροι εξ αυτών είχαν συνταχθεί κατά του εχθρού μέσα από τις τάξεις αντιστασιακών οργανώσεων των οποίων επίσης γίνετα μνεία. Υπήρξαν όμως και άτομα που προκάλεσαν ζημία στον εχθρό ενεργώντας αυτοβούλως και εμπνεόμενα αποκλειστικά και μόνο από το ανέσπερο ελληνικό φως της ελευθερίας.

Υπερβαίνουν τους 140 οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Π.Ν (101 αξιωματικοί και 39 υπαξιωματικοί) που κατεγράφησαν από την έρευνά μας, ονομαστικά, ως αντισταθέντες στον εχθρό στα ελληνικά λιμάνια, τους όρμους και τις παραλίες της ελληνικής γης. Ενώ οι αξιωματικοί και οι υπαξιωματικοί του Α.Σ υπερβαίνουν τους 90.

Οι εκτελεσθέντες αξιωματικοί του Π.Ν.

Οι επτά, όπως αναφέρθηκε ήδη αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού κατά χρονολογική σειρά εκτέλεσης είναι οι εξής:

Κοντόπουλος Ιωάννης. Υποπλοίαρχος Π.Ν στα υποβρύχια, 48 ετών. Συνελήφθη από τους Ιταλούς την 8η Σεπτεμβρίου 1942. Καταδικάστηκε σε θάνατο από ιταλικό στρατοδικείο. Εκτελέστηκε την 4η Ιανουαρίου 1943.

Ρούκας Δημήτριος. Υποπλοίαρχος Π.Ν. Ετών 57, από τις Σπέτσες. Συνελήφθη από τους Γερμανούς ως όμηρος και εκτελέστηκε την 7η Ιανουαρίου 1943, στο Σκοπευτήριο Καισαριανής.

Ντεγιάννης Ηλίας. Ανθυποπλοίαρχος Π.Ν, πολιτικός μηχανικός. Ετών 30, από τη Χαλκίδα. Ανέπτυξε αντιστασιακή δράση. Οι Ιταλοί τον αναζήτησαν, δεν τον βρήκαν και συνέλαβαν τους τέσσερις αδελφούς του, τους οποίους αφού φυλάκισαν επί τετράμηνο, οδήγησαν στην Ιταλία ως ομήρους. Μεταξύ αυτών ήταν και ο αδελφός του Θεόδωρος Ντεγιάννης, ναύαρχος του Π.Ν και αρχηγός ΓΕΕΘΑ μετά τη μεταπολίτευση (απλός πολίτης όμως το 1942).

Ο Ηλίας Ντεγιάννης συνελήφθη στις 2 Φεβρουαρίου 1943 από τους Γερμανούς ενώ έστελνε μηνύματα από πομπή. Εκτελέστηκε την 19η Ιουνίου 1943.

Δεϊμέζης Αλέξανδρος. Δίοπος Π.Ν. Φονεύθηκε, επί τόπου, από γερμανική περίπολο, κατά τη διάρκεια αντιστασιακής του ενέργειας, την 24η Ιανουαρίου 1944.

Γ. Βογιατζής
'Αρχικελευστής

Βογιατζής Γεώργιος. Υποκελευστής Β' – μηχανικός του Π.Ν. Συνελήφθη ως αντιστασιακός και εκτελέστηκε την 7η Μαρτίου 1944. Ήταν 24 ετών.

Θεολόγος Ιωάννης. Δίοπος του Π.Ν, από τη Λευκάδα. Συνελήφθη και εκτελέστηκε από τους Γερμανούς, την 1η Μαΐου 1944, για αντιστασιακή δραστηριότητα. Ήταν 25 ετών.

Χατζηθαθανάσιου

Αντώνιος. Υποκελευστής Α' του Πολεμικού Ναυτικού. Εκτελέστηκε για την αντιστασιακή δράση του κατά των γερμανικών κατοχικών στρατευμάτων, την 15η Μαΐου 1944, σε ηλικία 27 ετών.

Σαμοθράκης Γρηγόριος. Υποκελευστής Β' του Πολεμικού Ναυτικού. Εκτελέστηκε από τις γερμανικές κατοχικές δυνάμεις στις 2 Οκτωβρίου 1944.

Μ. Λάμπρου
'Υποκελευστής

Λάμπρου Μαρίνος. Υποκελευστής Β' – πυροβολητής. Συνελήφθη όμηρος και από τις κακουχίες πέθανε στο στρατόπεδο κρατουμένων στο Δομοκό Φθιώτιδας, την 18η Αυγούστου 1944.

Σούρλας Παρμενίων. Αρχικελευστής του Π.Ν. Εκτελέστηκε την 8η

Οκτωβρίου 1944, τέσσερις ημέρες πριν την αποχώρηση των Γερμανών κατακτητών από την Αθήνα.

'Αντ. Χατζηθαθανάσιου
'Υποκελευστής

Παρμ. Σούρλας
Σημαιοφόρος

Οι εκτελεσθέντες αξιωματικοί του Λ.Σ.

Καζάκος Ηλίας. 37 ετών, υποπλοίαρχος. Ασκούσε καθήκοντα Λιμενάρχη στη Μυτιλήνη από όπου φυγάδευε αξιωματικούς,

υπαξιωματικούς και Έλληνες πολίτες στην απέναντι τουρκική ακτή, ώστε εν συνεχεία αυτοί να κατευθυνθούν προς την Αίγυπτο και παρουσιαστούν στις εκεί εδρεύουσες ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις.

Το 1942 ο Καζάκος αποφάσισε να διαφύγει και αυτός στην Αίγυπτο, συνελήφθη κατόπιν προδοσίας και εκτελέστηκε την 5η Ιουνίου 1942.

Κωτούλας Γεώργιος, υποπλοίαρχος. Συνελήφθη και εκτελέστηκε με τον Καζάκο για τον ίδιο λόγο και την ίδια ημέρα και ώρα. Ήταν 36 ετών.

Αρβανιτάκης Ιωάννης. Υποπλοίαρχος Λ.Σ, 37 ετών. Ο Αρβανιτάκης υπηρετούσε στη Λήμνο ως Λιμενάρχης και οργάνωνε τη φυγή Ελλήνων

πατριωτών προς τη Μέση Ανατολή. Συνελήφθη από τους Γερμανούς και υπεβλήθη σε τόσο φρικτά βασανιστήρια, ώστε να αποβιώσει εξ' αυτών. Το ημερολόγιο έγγραφε 20 Ιουλίου 1942.

Κατερίνης Αλέξανδρος. Πλοίαρχος του Λ.Σ. Φλογερός αντιστασιακός. Όταν διεπίστωσε ότι ανακαλύφθηκε η δράση του και επίκειτο η σύλληψή του προτίμησε να αυτοκτονήσει (1942) παρά να περιέλθει στα χέρια του εχθρού.

Ζαμβουνίδης Όθων. Ανθυποπλοίαρχος Λ.Σ. Ανέπτυξε αντιστασιακή δράση. Συνελήφθη και εκτελέστηκε από τα στρατεύματα κατοχής, λίγο πριν την απελευθέρωση (1944).

Εκτελεσθέντες υπαξιωματικοί του Λ.Σ.

Ο υποκελευστής Β' **Ιωάννης Μαυρέας.** Εκτελέστηκε ως όμηρος στις 2 Απριλίου 1944.

Και ο υποκελευστής **Γρηγόριος Μουρμούρης.** Εκτελέστηκε την 8η Σεπτεμβρίου 1944, στο Χαϊδάρι, σε ηλικία 27 ετών.

Οι εκτελεσθέντες του Εμπορικού Ναυτικού

Μεταξύ των οκτώ εκτελεσθέντων στο Σκοπευτήριο Καισαριανής την 5η Ιουνίου 1942 ήταν και δύο ναυτικοί του Ε.Ν. Ο καπετάνιος του ιστιοφόρου που θα μετέφερε τους 16 πατριώτες στην Τουρκία, 53 ετών, **Αημάς Γεωργίου.** Μαζί του εκτελέστηκε και ο βοηθός του στο ιστιοφόρο, ναύτης **Παναγιώτης Θυμαράς.**

Άλλοι εκτελεσθέντες ναυτικοί του Ε.Ν είναι οι:

Μπούκας Νικόλας. Ραδιοτηλεγραφητής Εμπορικού Ναυτικού, ετών 40, από την Κέρκυρα. Εκτελέστηκε στις 14 Νοεμβρίου 1942.

Κοφινάκος Πέτρος. Εκτελέστηκε στις 11/9/1942, σε ηλικία 29 ετών.

Φολέρος Ιωάννης. Ραδιοτηλεγραφητής του Εμπορικού Ναυτικού, 40 ετών. Συνελήφθη την 18η Ιουλίου 1942. Εκτελέστηκε τη 18η Δεκεμβρίου 1942.

Ασκαλάκης Νικόλαος. Ψαράς, 57 ετών, από τη Σμύρνη. Εκτελέστηκε την ημέρα των Θεοφανείων του 1943.

Πατέλης Βασίλειος, Τσαντάνης Φραγκίσκος και Τζαβέλλας Σπύρος. Βαρκάρδες, κάτοικοι Πάρου. Συνελήφθησαν διότι με τη βάρκα τους μετέφεραν σε υποβρύχια, Έλληνες και Άγγλους αξιωματικούς. Εκτελέστηκαν μετά από δίκη και οι τρεις και οι συνεργάτες τους. Ο Πατέλης την 25η Φεβρουαρίου 1943 ενώ οι Τσαντάνης και Τζαβέλλας εκτελέστηκαν την 23η Οκτωβρίου 1943.

Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος. Ασυρματιστής Εμπορικού Ναυτικού. Ήταν ο ασυρματιστής της οργάνωσης του Σπύρου Τζαβέλλα στην Πάρο. Εκτελέστηκε την 24η Φεβρουαρίου 1943.

Τράτρας Σταμάτιος. Καπετάνιος Εμπορικού Ναυτικού, 32 ετών, από την Ικαρία. Εκτελέστηκε την 29η Μαΐου 1943.

Τσελέντης Σωκράτης. Τροφοδότης εμπορικών πλοίων, ετών 44. Εκτελέστηκε την 29η Μαΐου 1943.

Παναγιωταράς Κωνσταντίνος. Ναυτικός, 25 ετών, από την Αμαλιάδα. Εκτελέστηκε ως όμηρος από τους Ιταλούς τη 17η Ιουνίου 1943.

Αδάμ Νικόλαος, ναύτης. **Αρβανίτης Αντώνιος,** ναυτεργάτης. **Θεοφίλου Βασ,** ναυτικός. **Καπουσίδης Κων,** ναυτικός. **Μακρίδης Μιχ,** ναυτεργάτης και **Γραμμένος Διονύσιος.** Και οι έξι ανήκαν στην αντιστασιακή οργάνωση δολιοφθορών ΑΠΟΛΛΩΝ. Και οι έξι εκτελέστηκαν την 9η Οκτωβρίου 1943.

Στους εκτελεσθέντες από τους Γερμανούς εμποροπλοίαρχους περιλαμβάνονται ο **Πέτρος Δρακόπουλος** και ο **Αγιοσίλας Λεοντακιανάκος** που στην κατοχή εργάζονταν ως πλοηγοί στο λιμάνι του Πειραιά. Εκτελέστηκαν την 8η Σεπτεμβρίου 1944 στο Χαϊδάρι. Στους αντιστασιακούς του Πειραιά περιλαμβάνονται και οι **Κων. Μώρος** και **Κων. Δαμουλάκος** πλοηγοί και οι δύο που τελούσαν υπό τις διαταγές του αντιστασιακού επίσης αρχιπλοηγού και προϊσταμένου του τμήματος αγκυροβολίας του Λιμεναρχείου Πειραιά **Μανώλη Κουτσουδάκη.** Εκτελέστηκαν και οι ναυτικοί **Γ. Μαστοράκης,**

Θ. Σούλος
Ναύτης
"Εκ Μύτικα - Ακαρνανίας"

Νικ. Μελαχροινός και **Νικ. Χαρατζής** που πρόσφεραν επίσης υπηρεσίες στην αντίσταση κατά του εχθρού. Όπως και οι ναυτεργάτες **Στ. Μαστρογιάννης** και **Χρ. Σούλας**

που εκτελέστηκαν την 14η Νοεμβρίου 1942 ο πρώτος και

την 1η Μαΐου 1944 ο δεύτερος (μπλόκο Κοκκινιάς). Σε μία καταδρομή σκάφους της αντιστασιακής οργάνωσης «Ελληνική Πατριωτική Ένωση», νοτίως της Ρόδου, συνελήφθησαν και εκτελέστηκαν επί τόπου, άνευ

Β. Τριανταφύλλου

δίκης, οι εξής ναυτικοί: **Ν. Βελισσαρίου** αρμενιστής, **Θεμ. Γερακινός** μηχανικός, **Ν. Λίσγαρης** ναύκληρος δίπορος αρμενιστής και **Δ. Τριανταφύλλου** αρμενιστής.

Εξόριστοι στις χώρες του εχθρού

Υπήρξαν αξιωματικοί του Π.Ν που συνελήφθησαν από τους κατακτητές είτε προσπαθώντας να διαφύγουν στη Μέση Ανατολή, είτε για άλλη αντιστασιακή ενέργειά τους, και μετήχθησαν σε ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ιταλία, την Αυστρία και τη Γερμανία όπου γνώρισαν όλη τη βαρβαρότητα του χιτλερισμού και του φασισμού και απελευθερώθηκαν όσοι μεν βρίσκονταν στην Ιταλία τον Σεπτέμβριο του 1943, με τη συνθηκολόγηση της κυβέρνησης Μπαντόλιο, ενώ όσοι βρίσκονταν στην Αυστρία και τη Γερμανία, το τέλος του πολέμου, τον Μάιο του 1945, από τις αμερικανικές ή βρετανικές δυνάμεις.

Μεταξύ των αξιωματικών αυτών ήταν ο πλοίαρχος **Παναγ. Αγγελής,** ο αντιπλοίαρχος Θεοδ. Κουντουριώτης, ο υποπλοίαρχος **Επαμ. Πανάς,** ο αντιπλοίαρχος **Κων. Τσάτσος,** ο υποπλοίαρχος **Μενέλαος Χριστόπουλος** και ο δόκιμος **Ιω. Πετρόπουλος.**

Ο **Αντώνιος Σύκαλης,** πρότακτος εθελοντής κατατάχτηκε στο Π.Ν με ειδικότητα τεχνίτη πυρομαχικών. Στην κατοχή ανέπτυξε αντιστασιακή δράση. Ανακαλύφθηκε από τους Γερμανούς οι οποίοι τον συνέλαβαν το 1942 και τον έστειλαν στη Γερμανία για την εκτέλεση καταναγκαστικών έργων. Τον Μάιο του 1945 απελευθερώθηκε από τα σοβιετικά στρατεύματα και επέστρεψε στην Ελλάδα για να συνεχίσει τη σταδιοδρομία του στο Π.Ν, του οποίου έγινε αξιωματικός.

Αντιστασιακές ναυτικές ομάδες

Οι εκτελεσθέντες αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και ναύτες του Π.Ν, του Α.Σ και του Ε.Ν, καθώς και περισσότεροι από αυτούς που διέφυγαν τον θάνατο, αλλά αντιστάθηκαν στον εχθρό, ήταν οργανωμένοι σε διάφορες ομάδες αντίστασης, στις οποίες, μάλιστα, ανέπτυξαν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Ο αριθμός των ομάδων αυτών που δρούσαν στις πόλεις ξεπερνούσε τις 35.

Πέντε, μάλιστα, από τις ομάδες αυτές, οι πλέον δραστήριες, οι ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΙΙ, ΚΟΔΡΟΣ, ΚΕΡΑΥΝΟΣ, ΑΛΙΚΗ και ΜΑΛΕΑΣ ΙΙ, ιδρύθηκαν και διευθύνονταν από αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΙΙ

Η αντιστασιακή οργάνωση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΙΙ είχε αρχηγό της τον **Χαράλαμπο Κουτσογιαννόπουλο,** υποπλοίαρχο του Π.Ν (είχε μετάρχει στο Βενιζελικό κίνημα του 1935 και γι' αυτό αποτάχθηκε τότε, επανήλθε όμως στην ενέργεια το 1943).

Ο Κουτσογιαννόπουλος εθεωρείτο χαρισματικό άτομο. Διέθετε ηγετικές ικανότητες, ήταν τολμηρός, αποφασιστικός και οξυδερκής.

Η οργάνωση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΙΙ, διεδέχθη την ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ Ι επειδή ο αρχηγός της τελευταίας, αξιωματικός του Στρατού Ξηράς

Ευριπίδης Μπακιρτζής προσχώρησε στο ΕΑΜ – ΕΛΑΣ.

Ο Κουτσογιαννόπουλος σύντομα θεωρήθηκε από το Βρετανικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής τόσο απαραίτητος για την αντίσταση στην Ελλάδα, ώστε όταν συνελήφθη με άλλους συναδέλφους του (αξιωματικούς του Π.Ν) αποστέλλων μηνύματα σ' αυτό και καταδικάστηκε σε θάνατο, ο συμμαχικός παράγων να κάνει το πάν, από το Κάιρο, ώστε ο Κουτσογιαννόπουλος να μην εκτελεστεί. Διέθεσε γι' αυτό μεγάλο ποσό σε χρυσές λίρες, προκειμένου, μέσω διαφόρων καναλιών, να δωροδοκήσει τη γερμανική διοίκηση στην Αθήνα. Πέτυχε έτσι να σώσει τον Κουτσογιαννόπουλο, ο οποίος αργότερα (Απρίλιος 1943) δραπέτευσε στη Μέση Ανατολή.

Η ενέργεια αυτή των Συμμάχων δημιούργησε εκ των υστέρων, πικρίες σε οικογένειες αξιωματικών του Π.Ν, όχι διότι διασώθηκε ο Κουτσογιαννόπουλος, αλλά διότι το Συμμαχικό Στρατηγείο δεν επέδειξε την ίδια ευαισθησία σε συγκρατούμενους συναδέλφους του, οι οποίοι οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα των Γερμανών και εκτελέστηκαν.

Δεύτερος τη τάξει στην οργάνωση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II ήταν ο ανθυποπλοίαρχος Ηλίας Ντεγιάννης, ο οποίος συλληφθείς την ίδια ώρα με τον Κουτσογιαννόπουλο και για τον ίδιο λόγο και καταδικασθείς με αυτόν σε θάνατο, εκτελέστηκε την 19η Ιουνίου 1943.

Άλλο στέλεχος του ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II ήταν ο τότε σημαιοφόρος Τιμοθέων Λούης, ο οποίος μπόρεσε να διαφύγει στη Μέση Ανατολή τον Μάρτιο του 1943, μετά από πλούσια αντιστασιακή δράση στην Ελλάδα.

Μέλη του ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II ήταν επίσης οι αξιωματικοί του Π.Ν Γεώργ. Αναστασόπουλος (ανθυποπλοίαρχος το 1940), Νίκ. Καλλιανέσης (ανθυποπλοίαρχος) και Γεώργιος Παπαγιαννόπουλος (ανθυποπλοίαρχος). Στον ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II μετείχαν επίσης ο μάχιμος σημαιοφόρος Δημ. Μπαρδόπουλος, ο οποίος είχε ρόλο συνδέσμου με την οργάνωση ΕΔΕΣ του Ναπολέοντος Ζέρβα στην Ήπειρο και μετέσχε στη διοίκηση του ΕΔΕΣ Αθηνών – Πειραιώς, ο

σημαιοφόρος – μηχανικός Παναγιώτης Ευαγγελινός, ο έφεδρος σημαιοφόρος Αλέξ. Λούης, χημικός, ο σημαιοφόρος – μηχανικός Παναγ. Ψαλιδάκης που είχε διακριθεί για την κατασκοπευτική δράση του στον Ναύσταθμο Σαλαμίνας όπου κατά την κατοχή ναυλοκούσαν γερμανικά και ιταλικά πολεμικά σκάφη, ο σημαιοφόρος – τηλεγραφητής Απόστολος Βενιζέλος ο οποίος εκτελέστηκε, όπως αναφέραμε, στην Καισαριανή από τους Γερμανούς την 19η Ιουνίου 1943, μαζί με άλλους αξιωματικούς του Π.Ν.

Μέλη του ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II ήταν και οι υπαξιωματικοί του Π.Ν Αντώνιος Παπαγιάννης (αρχικελευστής – τηλεγραφητής) που εκτελέστηκε την 19η Ιουνίου 1943, με τον ανθυποπλοίαρχο Ηλία Ντεγιάννη, στην Καισαριανή, μετά την καταδίκη του σε θάνατο για κατασκοπεία από το Γερμανικό Στρατοδικείο. Ο Παπαγιάννης χειριζόταν τον τηλεγράφο του ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II και έστειλε αναφορά στο Στρατηγείο Μέσης Ανατολής, έχοντας δίπλα του, τους Χαρ. Κουτσομπτόπουλο και Ηλία Ντεγιάννη.

Ο Α. Παπαγιάννης, λίγο πριν την εκτέλεσή του, παρήγγειλε στον εξομολογητή ιερέα του να πει στη σύζυγο, στη μητέρα και την αδελφή του, που εκρατούντο στις φυλακές ΑΒΕΡΩΦ για κατοχή και χρήση πομπού, πως «ό,τι έκανε το έκανε για την Ελλάδα και γι' αυτό δεν έπρεπε να λυπούνται».

Στον ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II μετείχε και ο αδελφός του Αντωνίου, Χρήστος Παπαγιάννης υπαξιωματικός του Π.Ν, με σημαντική αντιστασιακή δράση κι αυτός, όπως και άλλοι υπαξιωματικοί του Π.Ν.

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II διαλύθηκε τη 2η Φεβρουαρίου 1943, όταν οι Γερμανοί έκαναν έφοδο στην οδό Σημαντήρα 2 και συνέλαβαν επί τόπου τον χειριστή του ασυρμάτου του, αρχικελευστή του Π.Ν Αντώνιο Παπαγιάννη και τους τότε ανθυποπλοιάρχους Χ. Κουτσογιαννόπουλο (αρχηγό της οργάνωσης) και Ηλ. Ντεγιάννη (υπαρχηγό).

Μία από τις σημαντικότερες πληροφορίες που μετέδωσε η οργάνωση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II στο Συμμαχικό Στρατηγείο ήταν ο κατάπλους στον Πειραιά οκτώ υποβρυχίων, γαλλικών, που έφεραν το σήμα του Γ' Ράικ, για λόγους παραλλαγής. Τα υποβρύχια είχαν δοθεί από την κυβέρνηση του Βισύ στους Γερμανούς, κατά παράβαση της αρχικής συμφωνίας τους ότι τα πλοία του γαλλικού πολεμικού στόλου θα παρέμεναν αγκυροβολημένα στους γαλλικούς ναυστάθμους. Η ανακάλυψη ήταν έργο του σημαιοφόρου – μηχανικού Παν. Ψαλιδάκη και επετεύχθη με κίνδυνο της ζωής του.

Χάρη στον ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II και το τηλεπικοινωνιακό δίκτυό του, ο αρχηγός του ΕΔΕΣ, στρατηγός Ναπ. Ζέρβας μπόρεσε το πρώτον, να επικοινωνήσει με το Συμμαχικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής, όταν και αποφασίστηκε η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου – υπόθεση στην οποία ενεπλάκησαν στην αρχική φάση της εκτός του ΕΔΕΣ και οι οργανώσεις αντίστασης ΜΙΔΑΣ 614 και ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ II. Η οργάνωση ΜΙΔΑΣ 614 είχε αρχηγό της τον αντισυνταγματάρχη Ιω. Τσιγάντη που έφθασε από τη Μέση Ανατολή με αγγλικό υποβρύχιο και αποβιβάστηκε σε ακτή της Μάνης, τον Ιούλιο του 1942 φέρνοντας μαζί του εκρηκτικές ύλες, όπλα και 12.000 χρυσές λίρες για τις ανάγκες της αποστολής του και των οργανώσεων, με τις οποίες θα συνεργαζόταν. Ο Τσιγάντης ήλθε στην Ελλάδα με εντολή να ανατινάξει τη γέφυρα των Καρυών, βορείως της Λαμίας, όταν όμως έκανε αναγνώριση της περιοχής διαπίστωσε ότι μόνο η καταστροφή της γέφυρας του Γοργοποτάμου θα δημιουργούσε πρόβλημα στον εχθρό, διότι είχε το μεγαλύτερο μήκος από όλες και

η επισκευή της θα απαιτούσε αρκετό χρόνο. Η εισήγησή του έγινε αποδεκτή από το Συμμαχικό Στρατηγείο και άρχισαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες στις οποίες μετείχε και η αντιστασιακή οργάνωση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΙΙ, με τον αρχηγό της, ανθυποπλοίαρχο Χαρ. Κουτσογιαννόπουλο.

Η δολοφονία του Τσιγάντε, τον Ιανουάριο του 1943 από Ιταλούς караμπινιέρους, άλλαξε σε σημαντικό βαθμό τα σχέδια για την εκτέλεση της αποστολής ανατίναξης της περιώνυμης γέφυρας, που πραγματοποιήθηκε τελικά τον Νοέμβριο του 1943.

ΚΟΔΡΟΣ

Αντιστασιακή οργάνωση κατά των Γερμανοϊταλών κατακτητών ήταν και ο ΚΟΔΡΟΣ. Ιδρύθηκε από τον πλωτάρχη κατά το 1941, Παναγιώτη Λυκουρέζο, γιό του Κωνσταντίνου Λυκουρέζου που είχε χρηματίσει υπουργός Δικαιοσύνης και Οικονομικών στις κυβερνήσεις Στράτου και Πρωτοπαπαδάκη του 1922.

Ο Παναγιώτης Λυκουρέζος αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού είδε τη σταδιοδρομία του να υφίσταται τις συνέπειες του εθνικού δικασμού κατά τον μεσοπόλεμο, λόγω της φιλοβασιλικής τοποθέτησης τότε του ιδίου και της οικογένειάς του. Αποκαταστάθηκε όμως το 1935 και τον Μάιο του 1940 επαναφέρθηκε στην ενέργεια με τον βαθμό του πλωτάρχη για να προετοιμάσει την άμυνα του λιμένος του Βόλου, ως ναυτικός διοικητής της πόλης. Τέλη Απριλίου του 1941, μετά τη συνθηκολόγηση επανήλθε στην εφεδρεία.

Παρότι είχε αναδειχθεί σε λίαν επιτυχημένο επιχειρηματία μετά την παραίτησή του από το Ναυτικό, το 1927, το 1941 εγκατέλειψε την επιχείρησή του που αφορούσε κυρίως (αντιπροσωπεία της τσεχοσλοβακικής «Σκόντα») διότι είχε περιέλθει στους Γερμανούς (γενικός διευθυντής της είχε γίνει ο αδελφός του Γκαϊρινγκ, υπ' αριθ. 2 πολιτικοστρατιωτικού παράγοντα της Γερμανίας) και αφιέρωσε εαυτόν στην αντίσταση κατά του κατακτητή. Κινητοποίησε γι' αυτό φίλους του, αξιωματικούς του Π.Ν, αλλά και των άλλων όπλων και του Λιμενικού Σώματος, όπως και άτομα της μεγαλοαστικής τάξης της Αθήνας, την οικονομική στήριξη των οποίων, αλλά και την προσφορά προσωπικής υπηρεσίας τους είχε ανάγκη για τους αναξιοπαθούντες κατοίκους του Λεκανοπεδίου και των περιοχών της χώρας στις οποίες ο ΚΟΔΡΟΣ άπλωσε τα πλοκάμια του.

Στη Θεσσαλονίκη ειδικά ο Λυκουρέζος εδημιούργησε ένα είδος παραρτήματος του ΚΟΔΡΟΥ, την οργάνωση ΔΑΝΑΗ.

Εκεί όμως που ο ΚΟΔΡΟΣ είχε μεγάλη επιτυχία ήταν οι δολιοφθορές κατά του εχθρού και η εναντίον του κατασκοπεία, στον ναυτικό τομέα, ιδίως. Ενώ στον πολιτικό τομέα πέτυχε την ασφαλή διαφυγή στη Μέση Ανατολή επιφανών πολιτικών προκειμένου να πραγματοποιηθεί το Συνέδριο του Λιβάνου και η δι' αυτού ενότητα και συνεργασία του πολιτικού κόσμου υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου. Οι πολιτικοί που διαπεραιώθηκαν στη Μέση Ανατολή με ευθύνη του ΚΟΔΡΟΥ ήταν οι Γεώργιος Παπανδρέου, Γεώργιος Καρτάλης, Πέτρος Ράλλης, Θεμιστοκλής Τσάτσος, Σπύρος Θεοτόκης και άλλοι. Στο απομνημονεύμα του για τον ΚΟΔΡΟ, ο Π. Λυκουρέζος τονίζει ότι αυτός έπεισε τον Γ. Παπανδρέου να μεταβεί στη Μέση Ανατολή.

Λόγω των πληροφοριών που διεβίβαζε στο Στρατηγείο Μέσης Ανατολής ο Παναγιώτης Λυκουρέζος με την οργάνωση του ΚΟΔΡΟΣ, πολλά

πολεμικά και εμπορικά σκάφη του εχθρού βυθίστηκαν στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, από τον αγγλικό και ελληνικό στόλο.

Ο ναύαρχος Κώνστας στις αναμνήσεις του της περιόδου 1940-1950, αναφέρεται σε ένα τηλεγράφημα του ΚΟΔΡΟΥ προς το Συμμαχικό Στρατηγείο, το πρωί της 6ης Οκτωβρίου 1943: «Σήμερα,ώραν 6 π.μ. απέπλευσαν ΟΛΥΜΠΟΣ και 6 αποβατικά με 8.000 αθηνισιάς. Προορισμός Λέρος. Επίσης απέπλευσε ΚΑΛΙΑΡΙ με φορτίο 600 ανδρών, 80 οχήματα, 16 τρακτέρ και 12 πυροβόλα των 6 ιντσών. Προορισμός Λέρος». Ο ναύαρχος Κάνιγκαν, αρχηγός του βρετανικού στόλου της Μεσογείου διέταξε την καταβύθισή τους, όπερ και εγένετο.

Όταν ο Λυκουρέζος διαπίστωσε ότι η δράση του θα γινόταν γρήγορα γνωστή στους Γερμανούς αποφάσισε να διαφύγει στη Μέση Ανατολή αφήνοντας στο πόδι του τον Μιχαήλ Αβέρωφ, έφεδρο σημαioφόρο, αδελφό του Ευάγγελου Αβέρωφ και τον αντισημάρχο Ανδρέα Κυριακίδη, τέως αξιωματικό του Πολεμικού Ναυτικού.

Μόλις ο Λυκουρέζος έφθασε στη Μέση Ανατολή του ανατέθηκε η Υπηρεσία Πληροφοριών στη Σμύρνη.

Ο ΚΟΔΡΟΣ είχε 246 συνεργάτες. Από αυτούς πολλοί ήταν ναυτικοί. Ανήκαν είτε στο Π.Ν και το Λ.Σ, είτε στο Ε.Ν.

Του Πολεμικού Ναυτικού αξιωματικοί ήταν, ο αρχηγός της οργάνωσης Παναγιώτης Λυκουρέζος (πλωτάρχης), ο Γεώργ. Κουντάκης, ο Βασ. Μαρουλάς, ο Κων. Κολιζέρας και ο Ιω. Κιτσόπουλος.

Αξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος, μέλη του ΚΟΔΡΟΥ ήταν ο Θεόδωρος Μουτσούλας, ο Κών. Αντωνόπουλος, ο Διογένης Κεχαγιάς, ο Δημ. Γιάκος.

Υπαξιωματικοί του Π.Ν μέλη του ΚΟΔΡΟΥ ήταν οι Κων. Μπαλοδήμος, Παν. Αυγουλέας, Θεοχ. Μπουκουβάλας, Δ. Τριανταφύλλης και Ανδρ. Τζώρτζης.

Υπαξιωματικοί του Λ.Σ, μέλη του ΚΟΔΡΟΥ ήταν οι Χρ. Κολιζέρας, Χρ. Καμπανέλης, Κ. Δαβουρλής, Παν. Κοντολέων, Κων. Βουζής, Πολ. Σκλαβούνος, Μιχ. Σταύρου, Λουκρ. Αθανασούλας και Γ. Βορδώνης.

Του Εμπορικού Ναυτικού ήταν οι Π. Κωνσταντάρας, Δ. Ρηγόπουλος, Σταμ. Ευστρατίου, Βασ. Κολοβός, Διον. Μιχαλτσιάνος, Γ. Δεληγιάννης, Δ. Ευστρατίου, Κ. Σιμάτος, Κων. Καρούσος, Γ. Βαλάκας, Θ. Αθανασιάδης, Διον. Ξένος, Παν. Περίδης (πλοηγός) Ιω. Ζαχαρώφ (πλοηγός), Ζαχ. Ζαχαριάδης (ναυπηγός).

ΚΕΡΑΥΝΟΣ

Η μυστική αντιστασιακή οργάνωση ΚΕΡΑΥΝΟΣ ιδρύθηκε από τον πλοίαρχο του Π.Ν Ευάγγελο ή Άγγελο Μπακόπουλο και είχε ως επιδίωξή της:

- Τη συλλογή πληροφοριών για τις κινήσεις του εχθρού και την εν συνεχεία διαβίβασή τους στο Στρατηγείο Μέσης Ανατολής.
- Τη φυγάδευση αξιωματικών και υπαξιωματικών του Π.Ν στην Τουρκία και από εκεί στην Αίγυπτο και
- Την παροχή βοήθειας στις οικογένειες των ναυτικών που είχαν αποδημήσει στη Μέση Ανατολή με τον ελληνικό στόλο, ή είχαν διαφύγει ατομικά ή κατά ομάδες, όπως επίσης και την πα-

ροχή βοήθειας προς τις οικογένειες αυτών που είχαν εκτελεστεί από τους Γερμανοϊταλούς.

Η βοήθεια συνίστατο σε χρήμα, τρόφιμα, φάρμακα κλπ. Οι οικογένειες που έτυχαν της συνδρομής της οργάνωσης ΚΕΡΑΥΝΟΣ ανήλθαν σε 6.700, ενώ το ποσό που μοιράστηκε σ' αυτές υπολογίζεται στο αντίστοιχο 14.000 λιρών, όπως σημειώνει σε σχετικές έρευνες του και στο πολύτιμο πεντάτομο έργο του με τις αναμνήσεις πολλών εκ των αξιωματικών και υπαξιωματικών του Π.Ν που πρωταγωνίστησαν με τη δράση τους εναντίον του εχθρού, ο αντιναύαρχος ε.α Αναστάσιος Δημητρακόπουλος.

Στενός συνεργάτης του Ευαγ. Μπακόπουλου, ηγέτη της αντιστασιακής ομάδας ΚΕΡΑΥΝΟΣ υπήρξε ο μάχιμος δόκιμος σημαιοφόρος του Π.Ν Χαρ. Παπαγιάννης, ο οποίος όμως από τις αρχές του καλοκαιριού του 1944 ανέλαβε την αρχηγία της αντιστασιακής οργάνωσης ΦΟΞ.

ΑΛΙΚΗ (ALICE)

Η αντιστασιακή οργάνωση ΑΛΙΚΗ ιδρύθηκε τον Φεβρουάριο του 1942 από τον τότε αντιπλοίαρχο Ευγένιο Βαλασάκη και είχε ως στόχους της τη διεξαγωγή σαμποτάζ σε πλοία και εγκαταστάσεις του εχθρού, τη συλλογή πληροφοριών για τις κινήσεις του, τη μετάδοσή τους στο Στρατηγείο Μέσης Ανατολής και την παροχή συνδρομής στους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς του Π.Ν που ήθελαν να διαφύγουν στη Μέση Ανατολή, με την εξεύρεση σκάφους για τη μεταφορά τους κλπ.

Η οργάνωση πήρε την ονομασία της από το όνομα της συζύγου του ιδρυτού της, όπως αποκαλύπτει ο αντιναύαρχος Αναστάσιος Δημητρακόπουλος.

Όταν ο Βαλασάκης πληροφορήθηκε ότι ο εχθρός είχε ενημερωθεί για τη δράση του από κατασκόπους του, διέφυγε στη Μέση Ανατολή, χωρίς όμως να διαλύσει την οργάνωση, την αρχηγία της οποίας ανέθεσε στον αντιπλοίαρχο Κων. Χασιώτη, που κατάφερε να την κρατήσει δραστήρια μέχρι την απελευθέρωση, τον Οκτώβριο του 1944.

Στην οργάνωση ΑΛΙΚΗ εντάχθηκαν ο αντιπλοίαρχος του Π.Ν Τρύφων Κωνσταντινίδης, ο υποπλοίαρχος του Λ.Σ Νικ. Σταμπολής, μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1943 όταν διέφυγε στη Μέση Ανατολή για να αποφύγει τη σύλληψή του από τους Γερμανούς, ο υποπλοίαρχος επίσης του Λ.Σ Πολύκαρπος Τσικρίκης και ο συνάδελφός του Παν. Θεοχάρης μέχρι τον Απρίλιο του 1944, όταν διέφυγε και αυτός στη Μέση Ανατολή για να αποφύγει τη σύλληψή του από τους Γερμανούς.

Από τους υπαξιωματικούς του Λ.Σ συνεργάστηκαν με την ομάδα ΑΛΙΚΗ οι Β. Βούλγαρης, Κ. Μπέϊκος, Σ. Μπουρίτης και Χ. Τραυλός.

Γενικά, η αντιστασιακή ομάδα ΑΛΙΚΗ, όπως και αυτή με την ονομασία ΟΜΗΡΟΣ ήταν οι οργανώσεις στις οποίες μετείχε το μεγαλύτερο μέρος των αξιωματικών του Λ.Σ.

ΜΑΛΕΑΣ

Η αντιστασιακή οργάνωση ΜΑΛΕΑΣ ιδρύθηκε από τον πλοίαρχο του Π.Ν Αλέξανδρο Λεβίδη, ο οποίος συνεργαζόταν στενά με τον συνάδελφό του, πλοίαρχο Ευγένιο Βαλασάκη, αρχηγό της ΑΛΙ-

ΚΗΣ. Ο Λεβίδης συνεργαζόταν επίσης και με τον αρχηγό της ομάδας ΜΙΔΑΣ 614, αντισυνταγματάρχη Ιω. Τσιγιάντε. Η αποστολή του ΜΑΛΕΑΣ δεν διέφερε από την αποστολή των άλλων αντιστασιακών οργανώσεων. Σημαντικό στέλεχος της ομάδας ΜΑΛΕΑΣ υπήρξε ο επικεφαλής της Υπηρεσίας Πληροφοριών Σμύρνης, αντιπλοίαρχος Αθαν. Ζάγκας, που έδωσε τον τίτλο ΜΑΛΕΑΣ στην Υπηρεσία Μυστικών Υπηρεσιών της οποίας ηγείτο. Τον Φεβρουάριο του 1943 ο πλοίαρχος Αλέξανδρος Λεβίδης αναγκάστηκε να διαφύγει στη Μ.Α διότι οι Γερμανοί είχαν τεθεί στα ίχνη του.

Τον Σεπτέμβριο του 1943, μετά τη συνθηκολόγηση των Ιταλών, ο Λεβίδης μετέσχε διασυμμαχικής αποστολής που θα μετέβαινε στη Σύρο για να παραλάβει τη διοίκηση της νήσου. Οι επιβαίνοντες όμως στην ατμάκατο Ιταλοί συνέλαβαν τα μέλη της διασυμμαχικής αποστολής, τα μετέφεραν στη Σύρο, όπου και τα παρέδωσαν στην εκεί γερμανική διοίκηση, η οποία απέστειλε το απροσδόκητο «θήραμά» της στη Γερμανία προς εγκλεισμό σε στρατόπεδο αιχμαλώτων μέχρι το τέλος του πολέμου.

Με τον ΜΑΛΕΑΣ συνεργάστηκε ο αρχικελευστής του Π.Ν Μανούσος Φασουλάκης.

ΠΑΡΙΣ

Η οργάνωση ΠΑΡΙΣ λειτουργούσε ανεξάρτητα, αποτελούσε όμως και κλιμάκιο του ΑΠΟΛΛΩΝΑ. Τα μέλη της κατά συνέπεια ανήκαν και στις δύο οργανώσεις. Επικεφαλής του ΠΑΡΙ ήταν ο δικηγόρος Αθηνών Αλέξανδρος Ιωαννίδης.

Η δράση των συνεργατών του στον Πειραιά και κυρίως στο λιμάνι υπήρξε εντυπωσιακή. Σημαντικότεροι από αυτούς ήταν ο πλοίαρχος του Εμπορικού Ναυτικού Πέτρος Δρακόπουλος, από τη Μύκονο, που διέμενε στον Πειραιά και εκτελούσε χρέη πλοηγού και ο συνάδελφός του, εμποροπλοίαρχος Αγνσίλαος Λεοντακιανάκος, από την Αερόπολη της Μάνης, κάτοικος Πειραιά, επίσης πλοηγός.

Ο Πέτρος Δρακόπουλος ήταν αφοσιωμένος στην αντίσταση. Εκτός από τον ΠΑΡΙ, συνεργαζόταν και με την ΑΛΙΚΗ των αξιωματικών του Π.Ν, Ε. Βαλασάκη και Κ. Χασιώτη, αλλά και με την οργάνωση πληροφοριών του Ρήγα Ρηγόπουλου, την οργάνωση ΜΙΔΑΣ του Τσιγιάντε, τον ΟΜΗΡΟ του αξιωματικού του Στρατού Στυλ.

Κιτριλάκη, και τον ΑΠΟΛΛΩΝΑ που είχε ιδρύσει ο **Ιω. Πελτέκης**. Επικεφαλής του ναυτικού κλιμακίου της ομάδας ΠΑΡΙΣ ήταν ο δικηγόρος Πειραιά **Εμμανουήλ Κουτσογεωργίου**, ο οποίος συνελήφθη από τους Γερμανούς σε μια αστραπιαία επιχείρηση σύλληψης μελών της ομάδας που ανήκε, όπως και του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, τον Μάρτιο του 1944. Εκτελέστηκε με 70 ή 71 ακόμη συναγωνιστές του την 8η Σεπτεμβρίου 1944.

Στον πλοίαρχο Πέτρο Δρακόπουλο αποδόθηκε η καταβύθιση του ιταλικού φορτηγού Galileo, της πλωτής δεξαμενής ΛΑΥΡΙΟ, των «θυροπλοίων» των δεξαμενών του Πειραιά και πολλών μικρών γερμανικών φορτηγίδων που μετέφεραν στη βόρειο Αφρική εφόδια για εκεί μαχόμενο γερμανικό στρατό.

Ο Δρακόπουλος είχε επιτυχή υπηρεσία πλοηγού στον Πειραιά πριν από τον πόλεμο και συνέχισε την πλοήγηση των σκαφών στο πρώτο λιμάνι της χώρας και μετά την έναρξη του πολέμου. Αυτό του έδινε την ευκαιρία να επισκέπτεται τα εχθρικά σκάφη και τον θάλαμο κινήσεως και χαρτών, γεγονός που του παρείχε την ευκαιρία να αποκτά άμεσες πληροφορίες για τα σχέδια του εχθρού – πληροφορίες που μετέδινε κατόπιν στο ανώτερο κλιμάκιο του, το οποίο ειδοποιούσε το Κάιρο.

Στον Δρακόπουλο αποδίδεται επίσης η κλοπή των σχεδίων υπονόμευσης και ανατίναξης του Πειραιά και του λιμένος του, από τους Γερμανούς. Τα σχέδια εστάλθηκαν στη Μέση Ανατολή προκειμένου το εκεί Συμμαχικό Στρατηγείο να οργανώσει τη ματαίωση της υλοποίησής τους.

Ο Δρακόπουλος συνελήφθη την 28η Μαρτίου 1944 και εκτελέστηκε στο Χαϊδάρι την 8η Σεπτεμβρίου 1944, 34 ημέρες πριν αποχωρήσουν οι Γερμανοί από την Αθήνα. Είχε σύζυγο και ήταν πατέρας πέντε μικρών παιδιών. Όταν εκτελέστηκε ήταν 60 ετών.

Καθίκοντα πλοηγού στο λιμάνι του Πειραιά ασκούσε και ο εμποροπλοίαρχος **Αγνσίλαος Λεοντακιανάκος**, ηλικίας 47 ετών, το 1944.

Για τον ηρωικό Λεοντακιανάκο, αναφέρεται ότι είχε πρόσβαση, καθημερινά, στο βιβλίο κίνησης του λιμένα. Πέραν αυτού, ως πλοηγός είχε τη δυνατότητα παρατήρησης των εσωτερικών χωρών των πλοίων που πλοηγούσε και γενικότερα των χαρακτηριστικών τους, γεγονός που διευκόλυνε την κατόπιν συνεργασία με άλλους πατριώτες καταβύθιση των εχθρικών πλοίων.

Ο Λεοντακιανάκος εκτελέστηκε στο Χαϊδάρι, την 8η Σεπτεμβρίου 1944, μετά προηγούμενο πολύμηνο βασανισμό του.

Άλλο μέλος των αντιστασιακών οργανώσεων ΠΑΡΙΣ και ΑΠΟΛΛΩΝ, με δράση στον Πειραιά και ιδιαίτερα στο λιμάνι του, ήταν ο **Σταύρος Τσιώκος**, ο οποίος εργαζόταν ως διερμηνέας στο Λιμεναρχείο του Πειραιά, λόγω της γνώσης εκ μέρους του της γερμανικής γλώσσας. Όλες οι πληροφορίες των οποίων αποκτούσε γνώση ο Τσιώκος μεταφέρονταν αυθωρεί με ασύρματο στο Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής.

Συνελήφθη από τους Γερμανούς τον Μάρτιο του 1944, βασανίστηκε άγρια, αλλά δεν μίλησε και εκτελέστηκε την 8η Σεπτεμβρίου 1944, στο Χαϊδάρι. Ήταν τότε, ηλικίας 26 ετών.

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ «ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ» (ΟΑΓ)

Στην οργάνωση αυτή μετείχαν ναυτικοί και άτομα που σχετίζονταν με τον Πειραιά, όπως ο διερμηνέας του Λιμεναρχείου Τσιώκος. Η οργάνωση αύξησε το κύρος της στους Συμμάχους και την Υπηρεσία FORCE133 που είχε την ευθύνη των σχέσεων του Στρατηγείου με τις αντιστασιακές οργανώσεις των συμμάχων χωρών, χάρις στο επίτευγμα ενός απλού παντοπώλη, από τα Χανιά, του **Δημ. Παπαδάκη**, που διέμενε στον Πειραιά και είχε επιστρατευθεί για τον ρόλο του κατασκόπου κατά του εχθρού. Ο Παπαδάκης εισχώρησε στα «άδυτα των αδύτων» των Γερμανικών Ναυτικών Υπηρεσιών και άρπαξε τα σχεδιαγράμματα όλων των «υποβρυχίων φραγμάτων» στο Αιγαίο. Αργότερα όμως, ο Παπαδάκης απεκαλύφθη, συνελήφθη και εκτελέστηκε από τους Γερμανούς στο Χαϊδάρι, την 8η Σεπτεμβρίου 1944, σε ηλικία 45 ετών.

Στην «Οργάνωση Αναστάσεως του Γένους» μετείχαν επίσης, οι αξιωματικοί του Π.Ν. υποπλοίαρχος Ιωάννης Κοντόπουλος και σηματοφόρος - ηλεκτριστής Βασίλειος Μαλιόπουλος. Και οι δύο εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς την ίδια ημέρα (4 Ιανουαρίου 1943).

Τα μέλη της οργάνωσης ήταν 300, μέχρι τέλους του 1942 και αυξάνονταν συνεχώς.

ΑΠΟΛΛΩΝ ή ΥΒΟΝΝΗ

Η οργάνωση αυτή εθεωρείτο από το Βρετανικό Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής ως αποτελεσματικότερη όλων, όπως αναφέρει ο τώως πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών και επίτιμος καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Κων. Σβολόπουλος, σε σχετικό βιβλίο του, με τίτλο «η Αόρατη Στρατιά στο απόσπασμα» (εκδόσεις «Πατάκη»). Η δράση της οργάνωσης αυτής στις ελληνικές θάλασσες με πλήθος σαμποτάζ κατά εχθρικών πλοίων συγκέντρωσε τους ύμνους των Βρετανών.

Αρχηγός της, για μεγάλο διάστημα στη διάρκεια της κατοχής, ήταν ο **Ιωάννης Πελτέκης**, από την Αλεξανδρούπολη. Σπουδασμένος στη Γαλλία και την Ελβετία, ο Πελτέκης συνδέθηκε στην Αίγυπτο με τη Βρετανική SOE (Special Operations Executive). - Υπηρεσία Ειδικών Επιχειρήσεων και ανέλαβε το έργο δολιοφθορών στα λιμάνια και τις θάλασσες της Ελλάδας, αλλά και σε αεροδρόμια της. Μετά τον πόλεμο ο Πελτέκης έγινε για ένα μικρό διάστημα υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας.

Σε 58 ανέρχονται τα σκάφη του εχθρού που επλήγησαν χάρις σε πληροφορίες της οργάνωσης ΑΠΟΛΛΩΝ. Τα 16 από αυτά υπέστησαν ολοκληρωτική καταστροφή.

Μία από τις μεγάλες επιτυχίες του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, πέραν του σαμποτάζ και της κατασκοπείας, ήταν η φυγάδευση στη Μέση Ανατολή του Ούγγρου πρεσβευτή στην Αθήνα και της οικογένειάς του, αφού προηγουμένως παρέδωσε στον ΑΠΟΛΛΩΝΑ πολύτιμες πληροφορίες για το Γ' Ράιχ και τις κινήσεις του στα Βαλκάνια και τη νοτιοανατολική Ευρώπη και Μέση Ανατολή. Οι πληροφορίες αυτές διαβιβάστηκαν στο Συμμαχικό Στρατηγείο (η Ουγγαρία ως γνωστόν ήταν σύμμαχος της Γερμανίας και ο Ούγγρος πρεσβευτής στην Αθήνα γνώριζε πολλά από τα μυστικά του Άξονα).

Ένας από τους μεγάλους σαμποτέρ σε πλοία του εχθρού, ή ελληνικά πλοία που είχαν επιταχθεί από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς

ήταν ο Γεώργιος Καλογερόπουλος, μέλος του ΑΠΟΛΛΩΝΑ. Ο Καλογερόπουλος είχε εκπαιδευτεί από τους Βρετανούς στη Μέση Ανατολή. Άλλοι μεγάλοι σαμποτέρ ήταν ο **Γρηγόρης Μουρμούρης** υποκελευστής του Λ.Σ., ο Ερρίκος Λεβεντάκος, ο ναυτικός Νίκος Μελαχροινός. Όλοι τους είχαν εξασκηθεί στο να τοποθετούν μαγνητικές ωρολογιακές βόμβες στα ύφαλα των πλοίων – κατά μαρτυρία του **Σταύρου Λεβεντάκου** (αδελφού του Ερρίκου) ο οποίος είχε επίσης σημαντική δράση στο λιμάνι του Πειραιά.

Οι Καλογερόπουλος, Λεβεντάκος, Μελαχροινός και Μουρμούρης εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς για την αντιστασιακή δράση τους.

Ένα από τα πιο δραστήρια μέλη του ΑΠΟΛΛΩΝΑ ήταν ο οικονομικός – σημαντικόφωρος **Αχιλλέας Ανδριανός** ο οποίος με μία θαρραλέα ενέργειά του κατέστρεψε 24 βαγόνια φέροντα καύσιμα.

Με τον ΑΠΟΛΛΩΝΑ συνεργάστηκαν στον Πειραιά, ο πλοηγός Αghnσίλαος Λεοντακιανός, ο εργάτης του ΟΛΠ Κωνσταντίνος Τριανταφυλλίδης και οι εξ Ηρακλείου Κρήτης, κάτοικοι Πειραιά Εμμανουήλ Παρλαμάς και Κων. Φιλιππάκης.

Ο Φιλιππάκης ήταν ανηψιός του Παρλαμά και εργαζόταν στο λιμάνι ως μηχανικός του Εμπορικού Ναυτικού.

Ο Τριανταφυλλίδης εκτός από την κατασκοπεία που ασκούσε στην περιοχή, παντού όπου υπήρχαν Γερμανοί, χειριζόταν και πομπό ασυρμάτου με τον οποίο μετέδιδε στο Στρατηγείο του Καΐρου πληροφορίες που περιέχονταν σε γνώση του.

Ο Τριανταφυλλίδης συνελήφθη από τους Γερμανούς την 27η Μαρτίου 1944, βασανίστηκε και εκτελέστηκε με άλλους 70 πατριώτες, στο Χαϊδάρι, την 8η Σεπτεμβρίου 1944. Ήταν ηλικίας 43 ετών.

Ο Εμμανουήλ Παρλαμάς είχε ταβέρνα στην ακτή απέναντι από το στόμιο του λιμένα του Πειραιά και κατέγραφε όλες τις κινήσεις των πλοίων, φορτηγίων και καϊκιών, τις οποίες κατόπιν έθετε υπ' όψιν του ανωτέρου κλιμακίου του.

Ο ανιψιός του, Φιλιππάκης, πέραν της παρακολούθησης κάθε κίνησης περίξ του Πειραιά, είχε ως πλεονέκτημα για την επιτυχή συμμετοχή του σε σαμποτάζ, τις γνώσεις του ως μηχανικού πλοίων.

Ο Παρλαμάς συνελήφθη την 28η Μαρτίου 1944 και ο Φιλιππάκης την 4η Απριλίου 1944. Βασανίστηκαν και οι δύο, αλλά δεν μίλησαν και τελικά οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα, στο

Χαϊδάρι, την 8η Σεπτεμβρίου 1944.

Όταν ο Πελέκης έγινε αντιληπτός από τους Γερμανούς για τη δράση του διέφυγε τη σύλληψή του, καταφεύγοντας στη Μέση Ανατολή και αφήνοντας στο ηγετικό πόστο του τους αδελφούς **Άλκη και Παναγή Δελμούζο**, οι οποίοι συνέχισαν επιτυχώς τη δράση του προκατόχου τους.

Η οργάνωση ΑΠΟΛΛΩΝ – ΥΒΟΝΝΗ («Απόλλων» ήταν η κωδική προσωπική ονομασία του Ι. Πελέκη) στήριξε τις μεγάλες επιτυχίες της στην στελέχωσή της από κατώτερους ναυτικούς που είτε ήταν ναύτες του Π.Ν είτε είχαν υπηρετήσει σ' αυτό τη θητεία τους, ή ήταν ναυτεργάτες. Επρόκειτο για άτομα ταπεινής καταγωγής, αλλά ψυχωμένα και καλογυμνασμένα.

Τη μεγαλύτερη δράση από όλους τους είχε ο ναύτης Νίκος Αδάμ που ηγείτο ειδικού κλιμακίου και πλαισιωνόταν στον τομέα του σαμποτάζ από τον υπαξιωματικό του Π.Ν Β. Θεοφίλου, τους ναυτικούς **Ι. Παγκάκη, Κ. Καπουσιόδη και Σικιώτη**, τον λιμενεργάτη **Απ. Δούκα**, τον μηχανικό υδροφόρου σκάφους **Ν. Καραγιάννη**, τον караβομαραγκό Αρβανίτη κ.α.

Στις «Αναμνήσεις» του ο ναύαρχος **Π. Κώστας**, καταγράφει ως έργο του «κλιμακίου Αδάμ» της ομάδας ΑΠΟΛΛΩΝ:

α) την καταβύθιση στον λιμένα της Ζέας, από τον **Καραγιάννη**, του ιταλικού μεταγωγικού Conte di Savoia, 7.000 τόννων ενώ ετοιμαζόταν να αποπλεύσει πλήρες Ιταλών στρατιωτών για τη Λιβύη.

β) την καταβύθιση στο Κερατσίνι από τον σαμποτέρ Δούκα του ανθρακοφόρου Manilla 7.000 τόννων, με το φορτίο του.

γ) την καταβύθιση ενός ιστιοφόρου, στο Πέραμα, 500 τόννων πλήρους πυρομαχικών, προοριζομένων για τη βόρειο Αφρική προς ανεφοδιασμό του στρατού του Ρόμμελ.

δ) την καταστροφή επίσης στο Πέραμα γερμανικού πετρελαιοφόρου 1.500 τόννων από τους **Θεοφίλου και Καραγιάννη**.

ε) την καταβύθιση στον λιμένα του Πειραιά, από τον Αρβανίτη, του επιταγμένου από τους Γερμανούς φορτηγού «Ωρίων», 4.000 τόννων.

στ) την καταστροφή των επιταγμένων επίσης από τους Ιταλούς ναυαγοσωστικού «Κύκλωψ», 1.000 τόννων, από τον **Θεοφίλου** και του ρυμουλκού «Ταξιάρχης» από τον **Σικιώτη**.

ζ) την ανατίναξη ενός μεγάλου εχθρικού δεξαμενόπλοιου από τους Θεοφίλου και Σικιώτη.

Να σημειωθεί ότι η σύζυγος του Θεοφίλου, σύμφωνα με την έκθεση της **Ιωάννας Τσάτσου**, μετέφερε και έκρυβε τις εκρηκτικές ύλες.

Μία αποτυχημένη απόπειρα σαμποτάζ είχε ως αποτέλεσμα τη σύλληψη ενός εκ των σαμποτέρ του κλιμακίου του Αδάμ που δεν άντεξε στα μαρτύρια στα οποία υπεβλήθη από τους Γερμανούς και προέβη σε αποκαλύψεις. Όλα τα μέλη σχεδόν του κλιμακίου συνελήφθησαν και την 9η Οκτωβρίου 1943 εκτελέστηκαν στην Καισαριανή. Στο εκτελεστικό απόσπασμα της ημέρας εκείνης στήθηκαν έξη σαμποτέρ – ήρωες, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ιωάννας Τσάτσου: Οι **Νικ. Αδάμ, Αντ. Αρβανίτης, Διον. Γραμμένος, Βασ. Θεοφίλου, Κων. Καπουσιόδης και Μιχ. Μακρίδης**.

Όπως απεκάλυψε, μετά τον πόλεμο, ένα από τα ηγετικά στελέχη του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, ο Ερρίκος Μοάτσος, η οργάνωση λειτουργούσε, σε φουλ απόδοση, μέχρι και την 24η Οκτωβρίου 1944, δώδεκα ημέρες δηλαδή μετά την αποχώρηση των Γερμανών από την Αθήνα. Τα σήματα που είχε αποστείλει στο Συμμαχικό Στρατηγείο μέχρι τότε ήταν περισσότερα των 1.100.

Μετά τον πόλεμο οι Βρετανοί απεκάλυψαν ότι η οργάνωση ΑΠΟΛΛΩΝ είχε επιτύχει την καταβύθιση εχθρικών πλοίων συνολικού εκτοπίσματος 600.000 τόννων.

Μέλη του ΑΠΟΛΛΩΝΑ υπέκλεψαν τους γερμανικούς κρυπτογραφικούς κώδικες και τους μετέδωσαν στο Συμμαχικό Στρατηγείο, γεγονός που συνέβαλε τα μέγιστα στην ανακοπή της προέλασης του Ρόμμελ προς την Αλεξάνδρεια, την απόκρουση των δυνάμεών του και την εν συνεχεία κατατρόπωσή τους στο Ελ Αλαμίν.

Εκτός από τον αντιναυιστή Ούγγρο πρεσβευτή στην Αθήνα, ο ΑΠΟΛΛΩΝ φυγάδευσε στη Μέση Ανατολή αξιωματικούς του Ιταλικού Π.Ν, μετά την ιταλική συνθηκολόγηση και Γερμανούς αντιναυιστές, λιποτάκτες, όπως και συμμάχους στρατιωτικούς Αγγλοαμερικανούς που έπεσαν με αλεξίπτωτο στην Ελλάδα, διότι κατερρίφθηκε το αεροπλάνο τους, αλλά και Έλληνες πολιτικούς όπως τους Αντ. Χέλμν, Γεώργιο Εξνιάρη, Νικόλαο Συμπαρούνη και τον Εμμανουήλ Κοθρή, προπολεμικά Πρόεδρο της Νεολαίας του Ελευθ. Βενιζέλου και μεταπολεμικά υπουργό και βουλευτή.

Η μεγίστης στρατηγικής σημασίας υπηρεσία του ΑΠΟΛΛΩΝΑ στην υπόθεση της Συμμαχικής νίκης ήταν οι πληροφορίες που πρώτος αυτός ως κατασκοπευτική οργάνωση μετέδωσε στο Στρατηγείο του Καΐρου για σχέδια κατασκευής από τους Γερμανούς ατομικής βόμβας και ιπταμένων βομβών, επίσης.

Οι εργασθέντες κατά καιρούς για τον ΑΠΟΛΛΩΝΑ σαμποτέρ, πληροφοριοδότες, κατάσκοποι, τηλεγραφητές, «ταχυδρόμοι», τυπογράφοι, διαφημιστές, δακτυλογράφοι κλπ. υπερέβαιναν τους 700.

Ο αρχηγός της οργάνωσης Ιω. Πελέκης υπήρξε επιλογή των Βρετανών οι οποίοι διέκριναν σ' αυτόν μεγάλο εύρος ικανοτήτων και αποθέματα θάρρους, ψυχραιμίας και σύνεσης.

ΟΜΗΡΟΣ

Η αντιστασιακή αυτή οργάνωση είχε ιδρυθεί κατόπιν προτροπής του καθηγητή και πολιτικού Παναγιώτη Κανελλόπουλου προς τους συνταγματάρχες Σ. Κιτριλάκη και Κ. Δόβα. Ο πρώτος ήταν ο αρχηγός της και ο δεύτερος ο υπαρχηγός της.

Η οργάνωση είχε «ναυτικό τμήμα» το οποίο είχε στελεχωθεί σχεδόν αποκλειστικά από αξιωματικούς και υπαξιωματικούς του Λιμενικού Σώματος. Από τους αξιωματικούς του Π.Ν στον ΟΜΗΡΟ είχε ενταχθεί ο ανθυποπλοίαρχος Δ. Αλεξόπουλος.

Σύμφωνα με την Ιστορία του Λιμενικού Σώματος, επικεφαλής του δικτύου πληροφοριών της οργάνωσης Όμηρος ήταν ο αντιπλοίαρχος του Λιμενικού Α. Γεωργακόπουλος. Ο Γεωργακόπουλος είχε οργανώσει αυτοβούλως, με δικά του μέσα και δαπάνες, τη λειτουργία δικτύου πληροφοριών και σαμποτάζ, σε όλους σχεδόν τους λιμένες της χώρας. Αρχηγός του δικτύου του Πειραιά ήταν ο υποπλοίαρχος του Α.Σ Π. Θεοχάρης.

Με τον ΟΜΗΡΟ συνεργάζονταν οι υποπλοίαρχοι του Λιμενικού Δ. Βασιλειάδης και Π. Παγώνης και οι σημαιοφόροι Γ. Αγαλλόπουλος, Ε. Γεωργαντόπουλος, Μ. Κοκκινάκης και Β. Νικολόπουλος.

Ο ναύαρχος Κώνστας, στο βιβλίο με τις αναμνήσεις του προσθέτει ως συνεργάτες του ΟΜΗΡΟΥ τον πλοίαρχο του Α.Σ Αθαν. Τσεμπερόπουλο, τον αντιπλοίαρχο Δ. Σαματζόπουλο και τον πλωτάρχη Π. Παπανικολάου και βεβαίως τον λιμενάρχη Πειραιά, πλοίαρχο Αντ. Μπαχά.

Αναφερόμενοι στους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς του Α.Σ που υπηρετούσαν στον Πειραιά, πρέπει να τονίσουμε ότι οι περισσότεροι από αυτούς συνεργάζονταν με όλες σχεδόν τις αντιστασιακές ομάδες και κυρίως με τα ναυτικά τους κλιμάκια.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εντάξουμε, ως συνεργάτες δηλαδή όλων σχεδόν των ομάδων, τους Αντ. Μπαχά (λιμενάρχη), Δ. Σαματζόπουλο (υπολιμενάρχη), τους πλωτάρχες Α. Αντωνόπουλο και Μ. Πυλιάρη, τους υποπλοίαρχους Ι. Βασιλειάδη και Θ. Μωραΐτη, τον υποπλοίαρχο Ι. Βενιέρη, τους ανθυποπλοίαρχους Α. Κουτσικόπουλο και Ξ. Αντωνιάδη και τους σημαιοφόρους Α. Δεσποτάκη, Ε. Φραγκίσκο, Γ. Πατέρα, Γ. Παπαδόγιαννη και Π. Τσακίρη. Καθώς και τους αρχικελευστές και υπαξιωματικούς Γρ. Αποστολίδη, Β. Γολέμη, Τρ. Δήμα, Σ. Ζαγοριανό, Γ. Μάνο, Ι. Παπαθεοχάρη, Θ. Παρασκευόπουλο, Κ. Πριόβολο, Σ. Σαββίδη, Γ. Χρυσόγελο, Ε. Εμμανουήλ, Α. Κουρεντζή, Α. Λιουνέα, Γ. Κίτρο και Ε. Αδάμ.

Κορυφαίο στέλεχος της οργάνωσης ΟΜΗΡΟΣ στην περιφέρεια ήταν ο πλωτάρχης του Π.Ν Θεμιστοκλής Παμπούκης, ο οποίος είχε τοποθετηθεί λίγο πριν από τον πόλεμο στον λιμένα Πατρών, ως φρουράρχός του. Με την ιδιότητά του αυτή στη διάρκεια της κατοχής φέρεται ότι είχε αμεσότερη σχέση με το Α.Σ. Το όνομα του Παμπούκη και η δράση του αναφέρονται, από τον ακαδημαϊκό – καθηγητή της Ιστορίας Κων. Σβολόπουλο, στο βιβλίο του για την «αόρατη στρατιά».

Ο Παμπούκης, λόγω της θέσης του είχε τη δυνατότητα να συλλέγει άριστες πληροφορίες και να ασκεί κατασκοπεία σε βάρος του εχθρού ενώ κατ'ύψην εκτεταμένο δίκτυο δολιοφθορών εναντίον του στην Αχαΐα.

Η δράση του όμως, που ήταν συντονισμένη σε ορισμένους τομείς με τη δράση άλλων στελεχών του ΟΜΗΡΟΥ, περιήλθε σε γνώση των Γερμανών, οι οποίοι τον συνέλαβαν την 7η Απριλίου 1944, τον βασάνισαν κατά τον αγριότερο τρόπο, χωρίς να αποσπάσουν την παραμικρή πληροφορία και τελικά τον οδήγησαν στο εκτελεστικό απόσπασμα στο Χαϊδάρι μαζί με άλλους 70 πατριώτες – μέλη διαφόρων αντιστασιακών ομάδων και του ΟΜΗΡΟΥ – την 8η Σεπτεμβρίου 1944.

Σημαίνοντα στελέχη της οργάνωσης ΟΜΗΡΟΣ ήταν οι αντιπλοίαρχοι του Π.Ν Δ. Βαλτινός και Σ. Λαζαρίμος, ο ανθυποπλοίαρχος Δ. Αλεξόπουλος ο οποίος χειριζόταν ασύρματο με τον οποίο υπήρχε τακτική επικοινωνία με το Στρατηγείο Μέσης Ανατολής και ο δόκιμος υποκελευστής Β' – διαχειριστής Βασίλειος Ρόζος.

ΦΟΞ

Σημαντική αντιστασιακή οργάνωση στην οποία μετείχαν κατά το πλείστον αξιωματικοί του Π.Ν ήταν η γνωστή ως ΦΟΞ.

Ιδρυτής και αρχηγός της ήταν ο πλωτάρχης του Π.Ν Παναγής Παπαχρήστος, ο οποίος πέτυχε πολλά στον τομέα των διαφυγών προς Μέση Ανατολή. Ο Παπαχρήστος εβοηθείτο στο έργο του από τον υποπλοίαρχο του οικονομικού Π.Ν Ε. Φουρναράκο και τον αντιπλοίαρχο του Π.Ν Χαράλαμπο Παπαγιάννη, τον αντιπλοίαρχο του Λιμενικού Αν. Γεωργακόπουλο, τον σημαιοφόρο Π.Ν μηχανικό Σπ. Φαμελιάρη, τον κελευστή – μηχανικό Ιω. Βελιώτη ο οποίος κυβερνούσε σκάφος με το οποίο επραγματοποιούντο οι διαφυγές, τον υποκελευστή Α' – τεχνίτη πυροβόλων Σ. Παπαδόκο, τον κελευστή – τεχνίτη τορπιλλών Γ. Στρίγκο, τον ασυρματιστή ναύτη του Π.Ν Ορ. Θεοδωρίδη, τον ναύτη – ηλεκτρολόγο Αγγελο Πατάπη, τον ναύτη Ν. Αδάμ.

Με τη ΦΟΞ συνεργάζονταν και οι Α. Αναπλιώτης και Σ. Οικονόμου (κελευστές) και Ι. Αλευράκης (αρχικελευστής).

Όταν ο Παπαχρήστος έγινε αντιληπτός από τους Γερμανούς και επίκειται η σύλληψή του, διέφυγε στη Μέση Ανατολή, αφήνοντας την αρχηγία της ΦΟΞ στον αντιπλοίαρχο Π.Ν Χαρ. Παπαγιάννη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Αρχηγός της ήταν ο τότε τραπεζικός υπάλληλος Ρήγας Ρηγόπουλος. Η δράση της οργάνωσης αυτής στον Πειραιά προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στους Γερμανούς, δεδομένου ότι είχε ως κύριο στέλεχος της τον λιμενάρχη, αντιπλοίαρχο του Λιμενικού Σώματος Αντώνιο Μπαχά και τον υπολιμενάρχη, πλωτάρχη του Λιμενικού Αημίτριο Σαμαντζόπουλο. Στην ΕΠΕ ανήκαν επίσης και οι πλοηγοί, πλοίαρχοι Κώστας Μώρος και Κώστας Δαμουλάκης.

Άνθρωπος της ΕΠΕ ήταν, επίσης, και ο αρχιπλοηγός και προϊστάμενος του Τμήματος Αγκυροβολίας του Λιμεναρχείου Πειραιά, εμποροπλοίαρχος Μανώλης Κουτσουδάκης.

Τον ασύρματο της οργάνωσης στον Πειραιά χειριζόταν ο Νίκος Μενεγάτος και ο Νίκος Παλιατσέας.

Χάρis στον Δαμουλάκη η οργάνωση απέκτησε και απέστειλε στη FORCE133, στο Κάιρο, σχεδιαγράμματα της αεροπορικής άμυνας περίξ του λιμένα του Πειραιά και των ακτών του Σαρωνικού, του αντιμαγνητικού πεδίου στο Κερατσίνι και των ναρκοπεδίων μεταξύ της ξερονήσου Φλέβες και των Μεθάνων.

Η ΕΠΕ είχε διεισδύσει στον ναυτεργατικό κόσμο και είχε στελεχωθεί με πολλούς γενναίους εργαζόμενους στον ναυτιλιακό τομέα. Έλληνες ναυτεργάτες, υπακούοντες σε εντολές της ίδιας οργάνωσης, «εξαφάνιζαν» καθημερινά περί τους 30 τόννους κάρβουνου και 180 κιλά πετρελαίου ή βενζίνης που διέθετε ο εχθρός στις ελεγχόμενες απ' αυτόν αποθήκες στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά.

Ήταν επόμενο το τίμημα μιας τέτοιας δραστηριότητας να είναι ιδιαίτερα βαρύ. Τα μέλη της οργάνωσης Νίκος Παλιατσέας, Νίκος Μενεγάτος, Σταμάτης Τραταράς (ο οποίος είχε φθάσει στο σημείο να μεταφέρει πομπό από τη Μέση Ανατολή στον Πειραιά) και Σωκράτης Τσελέντης, οδηγήθηκαν την 29 Μαΐου 1943 στο εκτελεστικό απόσπασμα που έστεισαν οι Γερμανοί στο Σκοπευτήριο της Καισαρια-

νής όπου και εκτελέστηκαν. Μεταξύ των εκτελεσθέντων μελών της, αλλά σε διαφορετική ημερομηνία ήταν και ο Αλέξανδρος Καΐρης που υπηρέτούσε ως διερμηνέας, λόγω της άριστης γνώσης της Γερμανικής. Η εκτέλεσή του έγινε την 2η Νοεμβρίου 1943.

Πολλά από τα μέλη της οργάνωσης που συνελήφθησαν από τους Γερμανούς, δεν εκτελέστηκαν, αλλά υποβλήθηκαν σε φοβερά βασανιστήρια. Σε ένα εξ' αυτών, τον κελευστή του Π.Ν Καβανόζη, η γερμανική «ευγένεια» εκδηλώθηκε σε όλο το μεγαλείο της, με το να του βγάλουν οι βασανιστές του τα νύχια των χεριών και των ποδιών του, ένα προς ένα, μέσα σε αφόρητους πόνους του θύματος.

Ο Ρήγας Ρηγόπουλος, έζησε μετά τον πόλεμο, σεμνά και ταπεινά, χωρίς να προβάλλει τα κατορθώματά του κατά την κατοχή και να επωφεληθεί αυτών.

Όσοι τον γνώριζαν, μεταξύ των οποίων και οι γράφοντες, είχαν εντυπωσιαστεί από τον υπερήφανο και σεμνό χαρακτήρα του.

Πρώτα στηρίγματα του Ρήγα Ρηγόπουλου στην ανάπτυξη της οργάνωσης στον Πειραιά ήταν ο γιός του ναυάρχου Χόρς, Μιχ. Χόρς, αρχιτέκτων και ο δικηγόρος Αημ. Ρεδιάδης από τη μεγάλη, επώνυμη οικογένεια νομικών του Πειραιά, Ρεδιάδης. Ο Δήμ. Ρεδιάδης γνώριζε άριστα πρόσωπα και πράγματα στον Πειραιά και ίδρυσε το «Λιμενικό τμήμα» της οργάνωσης.

Στις αναμνήσεις του με τίτλο «Μυστικός Πόλεμος 1940-45» έκδοση του «βιβλιοπωλείου της ΕΣΤΙΑΣ, Κολλάρος», ο Ρηγόπουλος αναφέρει κατάλογο από 55 πλοία που βύθισαν οι Σύμμαχοι μετά από πληροφορίες της ΕΠΕ ή άλλης Υπηρεσίας 5-165».

Τα πλοία αυτά ήταν: *Citta de Savoia, Citta di Genova, Citta d' Agrigento, Foscolo, Danubio, Macedonia, Thessalia, Prosperina* (πετρελαιοφόρο), *Celino* (πετρελαιοφόρο), *Palermo, Italia, Argentina, Cambanella, Anita, Calino, Crespi, Isora, Tsar Ferdinando, Valvan, Zimfra, Santa Fe, Tanais*, «Λουλούδης», *Livanza, «Ejon», «Αρδένα», «Αρτεμής Πίττα», «Σίφνος», Caliar, «Πετράκης Νομικός», Creta, «Ελλν»* (πετρελαιοφόρο), *Vicente, Leopardi, Reomirus, Susana, Agatha, Silva, Lola, Vesta, Gertrud, «Δόξα»* (ιστιοφόρο), *Henrietta, Madalena, Olymbos, Piez Luigi, Citta di Livorno, Burgas, Rigel, Kithira, San Issidro*, μια πλωτή δεξαμενή Πειραιώς, μια πλωτή δεξαμενή Λαυρίου. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι πληροφορίες για τα πλοία αυτά είχαν δοθεί και από άλλες οργανώσεις.

Οι Βρετανοί διεσταύρωναν τις πληροφορίες των ελληνικών οργάνωσεων και εξαπέλυαν τα αεροπλάνα ή υποβρύχια τους για την καταβύθιση των πλοίων που τους αναφέρονταν. Αυτός ήταν και ο λόγος που ήταν υπέρ της λειτουργίας πολλών οργάνωσεων, ώστε οι εξορμήσεις των αεροπλάνων, πολεμικών σκαφών και υποβρυχίων τους που ήταν δαπανηρές, να μην γίνονταν επί ματαίω και με τον κίνδυνο μάλιστα τα πολεμικά μέσα τους να αποτελέσουν, κατά την έξοδό τους, στόχο του εχθρού.

Ως προς την καταβύθιση του «*Tanais*», πρέπει να σημειωθεί η ανείπωτη τραγωδία που σημάδεψε το τέλος του λίγο έξω από τη Σαντορίνη στον βυθό του Αιγαίου.

ΣΤΡΑΤΙΑ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ

Ήταν οργάνωση που τελούσε υπό την επιρροή του πολιτικού ηγέτη Παναγιώτη Κανελλόπουλου και στόχευε στην εξασφάλιση της εθνικής ενότητας. Είχε αρχηγό τον απότακτο αξιωματικό της Αεροπορίας Κώστα Περρίκο που αργότερα ίδρυσε την ΠΕΑΝ (Πανελλήνιος Ένωση Αγωνιζομένων Νέων), μέλη της οποίας ανατίναξαν το κτίριο της φιλοχιτλερικής ΕΣΠΟ. Ο Περρίκος και συνεργάτες του εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς για την ενέργειά τους αυτή.

Κορυφαία στελέχη της οργάνωσης από το Π.Ν ήταν ο πλοίαρχος Θ. Κουντουριώτης, γιός του ναυάρχου ήρωα των Βαλκανικών Πολέμων και μετέπειτα Προέδρου της Δημοκρατίας Παύλου Κουντουριώτη, ο πλοίαρχος Γ. Μεζεβίτης, ο υποπλοίαρχος Κ. Νεόφυτος και άλλοι.

Όταν ο εχθρός πληροφορήθηκε την αντιστασιακή δραστηριότητα του πλοιάρχου τότε Θ. Κουντουριώτη τον συνέλαβε, τον φυλάκισε στις φυλακές ΑΒΕΡΩΦ και τον οδήγησε σε δίκη. Το ιταλικό στρατοδικείο τον καταδίκασε τρίς εις θάνατον. Ενώ προσήγγιζε η ημέρα της εκτέλεσής του παράγοντες των Αθηνών μεταξύ των οποίων και ο πρώην δικτάτορας, στρατηγός Θ. Πάγκαλος, που μπορούσαν να επηρεάσουν την κατοική κυβέρνηση, επέτυχαν λόγω της ιστορίας του πατέρα τους να μετατραπεί η ποινή σε ισόβια δεσμά. Ο Θ. Κουντουριώτης μεταφέρθηκε στη συνέχεια στην Ιταλία, όπου κλείστηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Μετά τη συνθηκολόγηση όμως της Ιταλίας, τον Σεπτέμβριο του 1943, δραπετεύσε και κατέφυγε στη Μέση Ανατολή όπου εντάχθηκε στον εκεί ελληνικό στόλο.

ΕΘΝΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ήταν η οργάνωση κατασκοπείας σε βάρος του εχθρού, άντλησης και μετάδοσης πληροφοριών σχετικά με τις κινήσεις του και διαβίβασης αυτών στο Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής και την εκεί ελληνική κυβέρνηση.

Αρχηγός της οργάνωσης ήταν ο συνταγματάρχης Ανδρέας Κουλουφάκος. Στη διοικούσα επιτροπή όμως μετείχαν ο υποναύαρχος Π.Ν Θεμιστοκλής Νικοτσάρας και ο πλοίαρχος του Λ.Σ Ανδρέας Γεωργακόπουλος. Σημαντικό ρόλο στην οργάνωση είχαν ο πλοίαρχος του Π.Ν Παναγ. Ιγγλέσης και οι πλοίαρχοι του Λ.Σ Νικόλαος Θαλασσινός και Στυλιανός Πάγκας.

Από αυτούς ο Ανδρέας Γεωργακόπουλος συνελήφθη από τους Γερμανούς και υπεβλήθη σε φρικτά βασανιστήρια και πολύμηνη φυλάκιση, διότι απεκαλύφθη, ότι ως προσωπάρχης του ΥΕΝ, έχων υπο την εποπτεία του και την αστυνόμευση των ακτών συγκρότησε για λογαριασμό της οργάνωσης σύστημα διαφυγής στη Μέση Ανατολή Ελλήνων Συμμάχων αξιωματικών και πατριωτών.

Η «Εθνικοκοινωνική Επανάσταση» είχε διεισδύσει σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες με διακλαδώσεις κλιμακίων της στην ελληνική επαρχία και συνεργάζονταν με τις οργανώσεις ΚΟΔΡΟΣ, ΑΛΙΚΗ και ΟΜΗΡΟΣ.

Εννέα συνεργάτες της που συνεργάζονταν και με άλλες ομάδες εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς. Μεταξύ αυτών ο πλωτάρχης του Λ.Σ Ηλίας Καζάκος και οι πλοηγοί Π. Δρακόπουλος και Άγγ. Λεοντακιανάκος. Οι άλλοι εκτελεσθέντες ήταν αξιωματικοί του Στρατού Ήφρας και ιδιώτες.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Ιδρύθηκε από τη Λέλα Καραγιάννη, φαρμακοποιό – αρωματοπώλη που κατοικούσε κοντά στην πλατεία Αμερικής της οδού Πατισίων. Η οργάνωση ασχολήθηκε με τη διενέργεια σαμποτάζ, την κατασκοπεία σε βάρος του εχθρού και τη φυγάδευση Άγγλων, Αυστραλών και Νεοζηλανδών αξιωματικών και στρατιωτών που είχαν μείνει στην Αττική και δεν πρόλαβαν να αποχωρήσουν με τις συντεταγμένες συμμαχικές δυνάμεις για τη Μέση Ανατολή.

Οι Γερμανοί θεωρούσαν την Καραγιάννη ως τη μεγαλύτερη κατάσκοπο των Βαλκανίων. Στην οργάνωση, η ίδια είχε εντάξει τα έξι από τα επτά παιδιά της, με τέσσερα από τα οποία ο εκ των συγγραφών του παρόντος Τίτος Αθανασιάδης είχε αλησμόνητη γνωριμία και συνεργασία στη σύνταξη χρονικών της δράσης της μητέρας τους δημοσιευθέντων σε εφημερίδες της Αθήνας.

Μερικά από τα σαμποτάζ είχαν πραγματοποιηθεί στον λιμένα του Πειραιά.

Μέγα επίτευγμα της Καραγιάννη είναι ότι πέτυχε να κάνει όργανό της μια Γερμανίδα, γεννηθείσα στην Ελλάδα, τη Μαρίχεν Γκλόκερ, που εργαζόταν σε καίριο πόστο του Γερμανικού Ναυαρχείου. Από την Γκλόκερ η Καραγιάννη αντλούσε πολύτιμες πληροφορίες για τις κινήσεις του γερμανικού και ιταλικού στόλου στις ελληνικές θάλασσες, τις οποίες διεβίβαζε κατόπιν στο Συμμαχικό Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής.

Κάθε φορά που μια πληροφορία της Καραγιάννη έφθανε στο Κάιρο, ο πομπός του τελευταίου μετέδιδε το σύνθημα «ευχαριστούμε το άρωμα». Το «άρωμα» ήταν η Καραγιάννη, η οποία συν τοις άλλοις φυγάδευε στα βουνά Εβραίους και Έλληνες πατριώτες και διένειμε στους κινδυνεύοντες με σύλληψη από Γερμανούς Έλληνες αντιστασιακούς και Εβραίους πλαστές ταυτότητες που τις προμήθευε ο Διοικητής της Αστυνομίας Αθηνών Άγγελος Έβερτ. Καταβύθισε υποβρυχίων του εχθρού και ολοκληρώνων νηοπομπών του, ανατινάξεις αποθηκών πυρομαχικών και καυσίμων, καταστροφή στρατιωτικών βάσεων και ιδίως αεροδρομίων είναι ο απολογισμός της οργάνωσης ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ. Μεταξύ αυτών και του αεροδρομίου Τατοΐου, με βάση σχεδιάγραμμα που της παρέδωσε η Μαρίχεν Γκλόκερ, στην οποία είχε δοθεί η κωδική ονομασία «Σπίθα».

Η Λέλα Καραγιάννη συνελήφθη δύο φορές. Μία το φθινόπωρο του 1941, με τον σύζυγό της, Νίκο (έμειναν και οι δύο στη φυλακή επί εξάμηνο). Και δεύτερη τον Ιούλιο του 1944. Παρέμεινε, τότε, συνεχώς φυλακισμένη μέχρι την ημέρα της εκτέλεσής της, την 8η Σεπτεμβρίου 1944, μαζί με τα μέλη της οργάνωσής της ή συνεργάτες της Ιω. Χούπη (φοιτητή) σαμποτέρ στον λιμένα του Πειραιά, Μάρτζορ Δημπούλου, Ιω. Μαρνέρη, Ιω. Σούλο και Εμμ. Λίτινα. Σε άλλες ημερομηνίες εκτελέστηκαν επίσης τα μέλη της οργάνωσης «Μπουμπουλίνα» Κυριάκος Γραφόπουλος, Αντώνιος Μπλόζοβιτς, Γεώργ. Μαμαλάκης και οι συνεργάτες της Ιω. Βαρσόπουλος και Γεώργιος Καρβέλας.

Λίγο πριν την εκτέλεση των 71 ή 72 πατριωτών στο Χαϊδάρι ο νεαρός Χούπης (19 ετών), γιός του πρωθυερέα της αγίας Ειρήνης, στην οδό Αιόλου των Αθηνών, όρμησε προς ένα Γερμανό στρατιώτη, άρπαξε το πολυβόλο του με πρόθεση να αδειάσει τις σφαίρες του εναντίον του επικεφαλής και των μελών του αποσπάσματος. Είτε όμως διότι το πολυβόλο ήταν ασφαλισμένο, είτε διότι είχε πάθει εμπλοκή, ο

Χούπης δεν μπόρεσε να εκπληρώσει το σχέδιό του και έπεσε πρώτος αυτός από όλους νεκρός από τα πυρά των Γερμανών εκτελεστών.

Κατά την περίοδο της δεύτερης σύλληψης της Καραγιάννη συνελήφθησαν και τα παιδιά της Βύρων, Νέλσων, Ηλέκτρα, Ιωάννα και Νεφέλη, τα οποία βασανίστηκαν απάνθρωπα στα κρατητήρια της Μέριλιν και το Χαϊδάρι, αλλά δεν μίλησαν.

Ο άλλος γιός της, Γεώργιος, το μεγαλύτερο παιδί της σε ηλικία, είχε καταφέρει κατά τη διάρκεια κράτησης και ανάκρισής του από τους Γερμανούς στο μέγαρο των Αθηνών όπου σήμερα είναι τα καταστήματα «Άττικα», να διαφύγει της προσοχής των φρουρών του και μετά από περιπέτειες να ανέβει στο βουνό και να ενταχθεί στην αντίσταση, ως σύνδεσμος με τους Βρετανούς κομάντο.

Η Λέλα Καραγιάννη κάλυπτε όλες τις δαπάνες της οργάνωσής της από το ταμείο του φαρμακείου και αρωματοπωλείου της, στις αρχές της οδού Πατισίων, παρά την Ομόνοια.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Προσωρινός αρχηγός της ήταν ο αντιστράτηγος Μ. Δράκος, κορυφαίος συνεργάτης του οποίου ήταν ο πλοίαρχος του Π.Ν Κ. Πεζόπουλος. Ο Πεζόπουλος που είχε τεράστιες τεχνικές γνώσεις και είχε κατασκευάσει δύο ασυρμάτους για τις ανάγκες της ομάδας, οργάνωσε την επικοινωνία του ναυτικού τμήματος της οργάνωσης με το Συμμαχικό Ναυαρχείο και Στρατηγείο στη Μέση Ανατολή. Με την πάροδο του χρόνου η αποτελεσματικότητα του έργου του και οι ικανότητές του οδήγησαν τους Συμμάχους να αναβαθμίσουν τον ρόλο του στην αντίσταση. Έτσι, ο Πεζόπουλος ανέλαβε συντονιστικά καθήκοντα της δράσης των διαφόρων ομάδων και έγκρισης του καταλογών αυτών που θα φυγαδεύονταν στη Μέση Ανατολή.

Ο κανονισμός της οργάνωσης απέκλειε σε αξιωματικούς που είχαν μετάνοι στο παρελθόν σε στρατιωτικά ή ναυτικά κινήματα να γίνουν μέλη της.

Όταν ο Πεζόπουλος, για λόγους προσωπικής του ασφάλειας έφυγε για τη Μέση Ανατολή, τον αντικατέστησε στα καθήκοντά του ο πλοίαρχος Δημ. Τσάφος. Στη ΣΟΑ ηγετικό ρόλο είχαν οι υποπλοίαρχοι του Π.Ν Ιάσων Θεοφανίδης, Αθ. Αθανασίου οι οποίοι διέφυγαν το 1942 στη Μ.Α. Με τον Αθανασίου διέφυγαν ο πλωτάρχης Σπ. Αυγέρης, οι υποπλοίαρχοι Ν. Ρίτσος, Γ. Γιαννακουδάκης, Π. Μαυρομμάτης και Ελλάδιος Σιδέρης.

Στον ηγετικό πυρήνα της ΣΟΑ ανήκαν ο υποναύαρχος Χαράλαμπος Δελαγραμμάτικας και ο πλοίαρχος Θ. Νικολτσάρας. Γενικά, πάντως, το μεγαλύτερο μέρος των εν ενεργεία αξιωματικών και υπαξιωματικών του Π.Ν ήταν ενταγμένοι στη ΣΟΑ.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Είχε την έδρα της στη Θεσσαλονίκη και αποστολή της ήταν η αντιμετώπιση των υπούλων σχεδίων της Βουλγαρίας, η οποία μετά την εισβολή της Γερμανίας εναντίον της Μακεδονίας από το βουλγαρικό έδαφος, ανέλαβε, ως κατοχική δύναμη, την άσκηση διοίκησης επί της Ανατολικής Μακεδονίας, με στόχο την ενσωμάτωσή της στη βουλγαρική επικράτεια.

Άλλος σκοπός της Π.Α.Ο (Πανελλήνιας Απελευθερωτικής Οργάνω-

σης) ήταν η αντιμετώπιση της ρουμανικής προπαγάνδας στην Πίνδο, όπου η φιλοχιτλερική ρουμανική κυβέρνηση και η φασιστική ρουμανική οργάνωση «Σιδηρά Φρουρά» επιδίωκαν την οργάνωση αυτονομίου κρατιδίου από όργανα τους βλάχικης καταγωγής.

Η ΠΑΟ, που εκτός της αντίστασης στις βουλγαρικές δυνάμεις κατοχής προέβαλε αντίσταση και στις γερμανικές και ιταλικές κατοχικές δυνάμεις, είχε παραρτήματα σε όλες τις πόλεις της Μακεδονίας.

Μεταξύ των τμημάτων της, η ΠΑΟ είχε και ναυτικό τμήμα, με υπηρεσίες κατασκοπείας, πληροφοριών, σαμποτάζ και διαφυγής από τους λιμένες της Θεσσαλονίκης και της Καβάλας, αλλά και από καταλλήλους όρμους της Χαλκιδικής και της Πιερίας.

Σημαντικότερος μοχλός του ναυτικού τμήματος Θεσσαλονίκης ήταν ο πλωτάρχης του Λ.Σ Χριστόδουλος Σαρόγλου, ο οποίος ήταν τοποθετημένος στο κεντρικό Λιμεναρχείο Θεσσαλονίκης (αργότερα έγινε λιμενάρχης) και συντόνιζε τον αντιστασιακό αγώνα κατά των γερμανικών, ιταλικών και βουλγαρικών κατοχικών δυνάμεων.

ΜΙΔΑΣ 614

Αρχηγός της οργάνωσης με το όνομα από την Ελληνική Μυθολογία που συνδεόταν με τον χρυσό ήταν ο αντισυνταγματάρχης Ιω. Τσιγάντες, απότακτος του στρατεύματος (αποκαταστάθηκε αργότερα) λόγω του πρωταγωνιστικού ρόλου του στο Κίνημα του 1935 του Ελευθερίου Βενιζέλου. Στο επιτελείο του ΜΙΔΑ614 τοποθετήθηκαν αμέσως ο πλοίαρχος του Π.Ν, πλοίαρχος Μιλιτιάδης Κανάρης και ο πλωτάρχης του Λ.Σ Ανάργυρος Αντωνόπουλος.

Ο Τσιγάντες που βρέθηκε στη Μέση Ανατολή, μετά την κατάληψη της χώρας από τους Γερμανούς, επελέγη από τους Βρετανούς να έλθει στην Ελλάδα το θέρος του 1942 και να οργανώσει:

- α) Την ανατίναξη της γέφυρας των Καρυών, βορείως της Λαμίας, ώστε να επιβραδυνθεί η ενίσχυση του στρατού του Ρόμελ στη βόρειο Αφρική με στρατό και εφόδια (αργότερα προτιμήθηκε η γέφυρα του Γοργοπόταμου).
- β) Τη δημιουργία βάσεων για την υποδοχή υποβρυχίων και ελαφρών σκαφών στην ανατολική ακτή της Εύβοιας.
- γ) Τη διενέργεια μεγάλης ισχύος σαμποτάζ στον λιμένα του Πειραιά.
- δ) Την απόφραξη της Διώρυγας της Κορίνθου
- ε) Τον συντονισμό των αντιστασιακών ομάδων και την ανάληψη της εποπτείας τους.

Από τους πέντε στόχους οι τρεις ήταν αποκλειστικά ναυτικές φύσεως και ο σχεδιασμός τους όπως και η εκτέλεση των σχεδίων ανετέθη εξ' αρχής σε αξιωματικούς του Ναυτικού.

Ακόμη και οι προπαρασκευαστικές ενέργειες για την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου ανατέθηκαν, όπως ήδη ελέχθη, στον αρχηγό του ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΙΙ, ανθυποπλοίαρχο Χαρ. Κουτσογιαννόπουλο.

Η μελέτη για τη δημιουργία βάσεων προσέγγισης υποβρυχίων και άλλων σκαφών στην ανατολική Εύβοια ανατέθηκε από τον Τσιγάντη στον αρχηγό της οργάνωσης ΜΑΛΕΑΣ, πλοίαρχο του Π.Ν Αλέξανδρο Λεβίδη και τον αρχηγό της οργάνωσης ΑΛΙΚΗ, πλοίαρχο Ευγένιο Βαλασάκη.

Και στους δύο αυτούς αξιωματικούς του Π.Ν, ο Τσιγάντες ανέθεσε επίσης τη δημιουργία στολίσκου από πετρελαιοκίνητα για τη μεταφορά από τη Μέση Ανατολή, πολεμικών εφοδίων, κυρίως εκρηκτικών υλών, για τη διενέργεια δολιοφθορών σε βάρος του εχθρού, αλλά και για τη μεταφορά από την Ελλάδα στη Μέση Ανατολή καταδιωκομένων από τους Γερμανούς προσώπων.

Στο πλαίσιο αυτό φυγαδεύτηκαν στη Μέση Ανατολή η Σοφία Βέμπο, η σύζυγος και η θυγατέρα του Τσιγάντε και δύο ηρωίδες της αντίστασης που δραπέτευσαν από τις φυλακές ΑΒΕΡΩΦ.

Ο Τσιγάντες ανεχώρησε από τη Βηρυττό, την 24η Ιουλίου 1942, επιβαίνων βρετανικού υποβρυχίου και συνοδευόμενος από συνεργάτες του που είχαν μαζί τους πολεμικό υλικό και 12.000 χρυσές λίρες, για να καλύψουν τις δαπάνες τους και να δοθούν για τις ανάγκες της αντίστασης.

Το υποβρύχιο έφθασε στη Μάνη την 1η Αυγούστου και στις 11 Αυγούστου τα μέλη της αποστολής αποβιβάστηκαν στην Αττική, όπου έφθασαν με δύο ιστιοφόρα. Τα σχέδια του Τσιγάντε είχαν προωθηθεί αρκετά, αλλά ο γενναίος αντισυνταγματάρχης προφανώς προδοθείς, ενεπλάκη την 14η Ιανουαρίου 1943, σε συμπλοκή με Ιταλούς καραμπινιέρους στην πόρτα του διαμερίσματος που είχε μεταβεί, σε πολυκατοικία της οδού Πατησίων, παρά την πλατεία Αιγύπτου, όπου και φονεύθηκε. Αν ζούσε, η εξέλιξη της αντίστασης στην Ελλάδα θα ήταν διαφορετική.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Π.Ν και του Α.Σ μετείχαν επίσης σε άλλες αντιστασιακές ομάδες, όπως:

Ο υποπλοίαρχος Π.Ν Ιω. Ζαχαράκης στο ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ, ο πλοίαρχος, γενικός διευθυντής Ναυτικού του Υπουργείου Εθνικής

Άμυνας Χριστόφορος Κόνιαλης, ο οποίος αξιοποιώντας την καίρια θέση του βοήθησε πολλούς αντιστασιακούς και τις ομάδες τους, ο πλοίαρχος του Α.Σ Λεωνίδας Λεοντόπουλος ανήκε στους ΒΥΡΩΝΕΣ, ο έφεδρος σημαιοφόρος Αντ. Φάκαρος ανήκε στην ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ο δόκιμος Νικ. Συξέρης στον ΕΔΕΣ, ο σημαιοφόρος του Π.Ν Γεώργ. Λαρδάνης, ο αρχικελευστής Αθανάσιος Αλειτράς ανήκαν στην οργάνωση «Ο ΕΛΛΗΝΑΣ», οι δόκιμοι (πρωτοετείς) Πάτροκλος Κόνιαλης και Α. Παράσχης στην οργάνωση ΦΟΙΒΟΣ, ο μάχιμος σημαιοφόρος Σόλων Γρηγοριάδης, γιός του συνταγματάρχη Νεόκοσμου Γρηγοριάδη (μέλους του Δικαστηρίου που καταδίκασε του έξι πολιτικούς του 1922 σε θάνατο) και συνάδελφος εν δημοσιογραφία του γράφοντος, τεθείς το 1934 σε διαθεσιμότητα, στην κατοχή εντάχθηκε στο ΕΑΜ και ανέλαβε υποδιοικητής του Ε.Λ.Α.Ν.

Στο Ε.Λ.Α.Ν εντάχθηκε επίσης, και ο δόκιμος Σόλων Καταφυγιώτης, ο οποίος το 1941 ήταν τριτοετής της Σχολής Δοκίμων, ενώ ο ανθυποπλοίαρχος Ιω. Σοφιανός εντάχθηκε στον ΕΛΑΣ.

Ο ναυόπαις κατά την κατοχή Ιωάννης Βασιλειάδης, σπούδασε στη Σχολή Δοκίμων στην Αλεξάνδρεια και μετά τον πόλεμο ανήλθε όλη την ιεραρχία, μέχρι τον βαθμό του ναυάρχου και μετά την αποστρατεία του εξελέγη βουλευτής και έγινε υπουργός. Στην κατοχή ο Βασιλειάδης αγωνίστηκε από τις τάξεις της Χ και της «Ιεράς Ταξιαρχίας».

Οι νεότερες γενιές έχουν χρέος να τιμούν τη μνήμη όχι μόνο αυτών που θυσίασαν τη ζωή τους για την πατρίδα, ή αντιστάθηκαν στον εχθρό για την ελευθερία της, αλλά και αυτών που άφησαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα και αποδήμησαν με τον Στόλο μας στην Αίγυπτο, όπως και αυτών που διέφυγαν, κατά τη διάρκεια της κατοχής σ' αυτήν, για να αγωνισθούν υπέρ των ελευθέρων και δημοκρατικών θεσμών, μη γνωρίζοντας πόσο θα διαρκούσε ο αγώνας αυτός και κατά συνέπεια ο ξεντεμός τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ημερολόγιο Ιωάννης Τσάτσου
- Αρχεία Αρχιεπισκοπής Αθηνών
- "Ιστορία της Κατοχής" Δημητρίου Γατόπουλου
- Βιβλία σχετικά με τη Λένα Καραγιάννη
- "Οι εκτελεσθέντες στο Χαϊδάρι" Δημητρίου Σβολόπουλου

- "Βιογραφικό Λεξικό των Αποφοίτων Σ.Ν.Δ." Αντιναυάρχου Αν. Δημητράκοπουλου, εκδόσεις Γ.Ε.Ν.
- Βιβλίο του ναυάρχου Επαμεινώνδα Πανά
- "Μνήμη θυσιασθέντων υπέρ Πατρίδος" Αντιστράτηγου ε.α. Γεωργίου Μ. Τζουβάλα, έκδοση «Εταιρεία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας» και εκδόσεις «Πελαγός»
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΗΡΩΟΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ 1940 - 1944